

Kadernota 2015

Afdeling: Financiën
Datum: 20 mei 2015
Coursnummer: T15.06879

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
2	Uitkomsten kadernota 2015	5
2.1	Algemene reserve en weerstandvermogen	6
3	Uitgangspunten Begroting	7
3.1	Inwoner- en woningaantallen / groei gerelateerde baten en lasten	7
3.2	Prijscorrectie (inflatie) - en loonontwikkeling	7
3.3	Tarievenbeleid met betrekking tot belastingen	7
3.4	Rente	7
3.5	Groeigerelateerde baten - en lasten	8
4	Algemene uitkering	9
4.1	2e fase groot onderhoud	9
4.2	Prijspeil 2016	9
4.3	Hoeveelheidverschillen	10
4.4	Objectieve verdeelmodel Jeugdzorg en Wmo (nieuw)	10
5	Drie Decentralisaties	11
5.1	Risico's	13
6	Autonome ontwikkelingen	14
6.1	Onkruidbestrijding met chemische middelen per 1 januari 2016 verboden	14
6.2	Water	14
6.3	Wmo / oud	14
6.4	Vennootschapsbelasting	14
6.5	Nota rentebeleid effect reserve Wilderszijde	15
7	Ontwikkelingen grondexploitaties	16
7.1	VPB grondexploitatie	16
7.2	Ontwikkelingen grondexploitaties	16
8	Belastingdruk	20
8.1	COELO 2015	20
8.2	Woonlasten 2015 en (concept) woonlasten 2016	20
8.3	Ontwikkelingen onroerendzaakbelasting	21
8.4	Ontwikkelingen afvalstoffenheffing	21
8.5	Ontwikkelingen Gemeentelijk rioleringsplan	22
8.6	Precario	22
9	Meerjarig investeringsplan (MIP)	23
10	Rentebeleid	25
11	Bezuinigingsvoorstellen	26
12	Risico's en weerstandvermogen	31
12.1	Ontwikkeling benodigde weerstandscapaciteit en weerstandratio	31
12.2	Kanttelingen bij de ontwikkeling van de weerstandratio	32

1 Inleiding

Voor u ligt de kadernota 2015. Hier worden de kaders voor de meerjarenbegroting 2016-2019 beschreven en ter besluitvorming voorgelegd aan de Raad. Daarmee schetst de kadernota de contouren voor de begroting 2016-2019. Het vertrekpunt voor de kadernota 2015, zijn de cijfers uit de begroting 2015. Daar worden alle mutaties uit de Voorjaarsnota 2015 aan toegevoegd. In de Kadernota worden aanvullend de financiële ontwikkelingen geïnventariseerd die zich vanaf 2016 gaan voordoen. Deze zijn meerjarig in beeld gebracht. Uiteindelijk leiden al deze mutaties bij elkaar tot de in deze kadernota 2015 gepresenteerde financiële vooruitzichten voor de periode 2016-2019.

In de begroting 2015 werden de financiële vooruitzichten gekenschetst als “schaatsen op dun ijs” en daarom is besloten een structurele bezuinigingsstaakstelling op te nemen die oploopt van € 1 mln. in 2016 tot € 3 mln. vanaf 2018. In de kadernota 2015 wordt de bezuinigingsstaakstelling ingevuld met voorstellen en wanneer de raad met de voorstellen instemt, wordt de taakstelling in financiële zin ook geïmplementeerd. Uiteindelijk lopen de positieve jaarsaldi daarmee op naar ongeveer € 5 mln. per jaar. Lansingerland ligt daarmee op koers naar financieel herstel. Het gedegen en consistent beleid werpt zijn vruchten af! De in deze Kadernota geraamde overschotten worden toegevoegd aan de algemene reserve die daardoor verder toeneemt. Daarnaast bieden de overschotten de ruimte om bij eventuele tegenvallers niet onmiddellijk weer te moeten bezuinigen. Dit was voor het college het doel achter de bezuinigingsstaakstelling en dit doel wordt met deze Kadernota gerealiseerd. Naast de positieve begrotingssaldi laat de kadernota 2015 ook een lagere belastingdruk voor de burgers zien. De financieel voordelige aanbesteding van de afvalinzameling betekent in 2016 een verlaging van de lastendruk voor de burger van ongeveer 2%. Hiermee plukken ook de burgers de vruchten van het solide financieel beleid waar het College zich sterk voor heeft gemaakt.

De kadernota kent geen voorstellen voor nieuw beleid. Daarmee wordt voldaan aan de wens van Raad en Provincie dat het positief resultaat ten goede komen aan de algemene reserve en niet wordt gebruikt voorextra uitgaven. Hierdoor, én als gevolg van de resultaten van de herijking grexen 2015, neemt de algemene reserve snel in omvang toe. Sneller dan in de begroting 2015 nog werd verwacht. Volgens de huidige verwachtingen kan de weerstandsratio in 2018 oplopen tot 1,1. Daarmee lijkt de door de raad gestelde norm voor de weerstandsratio (die is gesteld op de range 1,0 - 1,2) nog binnen deze bestuursperiode te worden gehaald.

Voor het College zijn deze financiële vooruitzichten overigens geen reden om alsnog aanvullende wensen voor nieuw beleid te formuleren of af te zien van een deel van de bezuinigingsstaakstelling. Immers, de gemeente Lansingerland kent een risicoprofiel dat risicovoller is dan gemeenten van vergelijkbare omvang. Belangrijkste risico is een mindere afzet van gronden dan waar nu rekening mee wordt gehouden. Zo wordt voor de komende 4 jaar grondverkoop voor een bedrag van € 100 mln. geraamd. Ander risico is de grote post aan leningen. In de nota rentebeleid is conservatief gerekend en uitgegaan van een oplopende marktrente, maar rente laat zich niet sturen en kan ook boven de door ons opgenomen waarden uitstijgen. In die gevallen lopen de additionele kosten voor de gemeente snel op.

Wanneer we de schuld in ogenschouw nemen zien we dat de omvang hiervan in 2015 ongeveer 295 mln. zal bedragen, daarna tot en met 2016 oploopt tot € 314 miljoen, waarna vanaf 2017 een snelle daling wordt ingezet tot een schuldpositie van circa € 250 miljoen in 2019. Het college streeft een lagere schuldpositie na, maar accepteert dat de komende twee jaar de schulden nog iets zullen stijgen door noodzakelijke investeringen. Belangrijkste is dat de rentelasten die hiermee gepaard gaan gedragen kunnen worden. Het niet laten stijgen van de schuldpositie zal er automatisch voor zorgen dat er fors aanvullend bezuinigd moet worden om deze noodzakelijke investeringen mogelijk te maken.

Preventief toezicht

In 2015 staat de gemeente nog steeds onder preventief toezicht van de Provincie. Doel van het preventieve toezicht is de gemeente Lansingerland zo snel mogelijk weer in een positie te brengen

waarbij de begroting structureel sluitend is en er geen negatieve algemene reserve meer is. Om dat te bereiken heeft de Provincie in haar toezichtsbrief 2015 een aantal eisen gesteld, zijnde:

- Lagere rentetoerekening aan NIEGG Wilderszijde;
- Concrete invulling van de bezuinigstaakstelling uit de begroting 2015;
- Herijkte beheerplannen.

In de nota rentebeleid is door de raad reeds tot een nieuwe vastleggingsmethodiek voor Wilderszijde besloten en in de Voorjaarsnota 2015 wordt deze geëffectueerd. De provincie en de accountant hebben ook ingestemd met deze systematiek. Wat de bezuinigingen betreft, in de kadernota 2015 wordt een voorstel gedaan tot invulling van de stelpost waarbij de taakstelling volledig wordt geïmplementeerd. Ten slotte geldt voor de beheerplannen dat in overleg met de provincie is afgesproken te komen tot een herijking van de beheerplannen voor 2016 en dat deze ten tijde van de begroting 2016 ook aan de raad ter besluitvorming worden voorgelegd. Ook worden deze herijkte beheerplannen financieel verwerkt in de begroting 2016.

Wijzigingen t.o.v. KADERNOTA 2014

De kadernota 2014 was gericht op bouwstenen en scenario's om een financieel herstelplan op te stellen. Dat is met de kadernota 2015 niet aan de orde. De kadernota 2015 richt zich op het inventariseren van de actuele (financiële) ontwikkelingen en het op basis van die ontwikkelingen schetsen van de verwachte financiële positie. Daarmee is de kadernota 2015 in een meer regulier vaarwater gekomen, een traject zoals het College dat volgende jaren ook zou willen bewandelen. Voor de kadernota 2015 gelden de volgende uitgangspunten:

- in de KADERNOTA worden alleen autonome (niet beïnvloedbare) ontwikkelingen opgenomen en geen wensen voor nieuw beleid of beleidsintensiveringen;
- gedecentraliseerd rijksbeleid wordt wel overgenomen;
- financiële mutaties die vanaf 2016 effect resulteren worden in de kadernota opgenomen. Sorteert een mutatie ook in 2015 al effect, dan krijgt het een plek in de voorjaarsnota.

Deze uitgangspunten worden bij de volgende kadernota geëvalueerd.

Bij de kadernota wordt geprobeerd een zo volledig mogelijke inventarisatie te maken van de financiële ontwikkelingen. Daarom is bijvoorbeeld ook de herijking van de grondexploitatie naar voren gehaald in de tijd. Daarmee geeft de kadernota op hoofdlijnen een financiële doorkijk naar de komende jaren. Echter, pas tijdens het opstellen van de begroting worden deze kaders in detail doorgerekend. Zo wordt bijvoorbeeld de doorbelasting van de overhead alleen bij de begroting bepaald. De ramingen in de begroting zullen dus (licht) afwijken van de ramingen in de KADERNOTA.

Evenals in de Kadernota 2014 wordt in de kadernota 2015 ook een overzicht van voorgestelde bezuinigingen gepresenteerd. We gaan er van uit dat aanvullende bezuinigingen de komende jaren niet meer nodig zijn

2 Uitkomsten kadernota 2015

Op 6 november 2014 heeft de raad de begroting 2015-2018 vastgesteld. In deze begroting toonden de jaarschijven 2015 tot en met 2018 positieve saldi. In de Kadernota 2015 worden alle mutaties die zich sindsdien hebben voorgedaan verwerkt. Daarnaast wordt ook vooruitgekeken en bevat de Kadernota de financiële mutaties die zich vanaf 2016 voor gaan doen. Worden ook de in de kadernota opgenomen bezuinigingsvoorstellen meegenomen, dan leiden alle financiële mutaties in deze Kadernota 2015 tot het volgende structurele financiële meerjarenbeeld

bedragen x € 1.000

Structurele ontwikkelingen begroting	2015	2016	2017	2018	2019
Begroting 2015 voor wijziging	396	644	1.396	2.198	2.783
Begroting 2015 na wijziging	2.311	690	1.442	2.245	2.830
Effecten voorjaarsnota 2015 incl. mutatie bestemmingsreserves	2.289	-929	-1.000	-889	-986
Begroting na voorjaarsnota 2015	4.600	-239	442	1.356	1.844
Ontwikkelingen Algemene uitkering		756	1.121	930	816
Ontwikkelingen uitkering Sociaal Domein		400	775	1.150	1.150
Groei gerelateerde baten en lasten		-310	-455	-380	-420
Drie decentralisaties		-400	-775	-1.150	-1.150
Autonome ontwikkelingen		239	209	55	62
Structurele effecten kadernota 2015		685	875	605	458
Begroting na kadernota 2015	4.600	446	1.317	1.962	2.302
Bezuinigingsvoorstellen		2.952	3.448	3.172	3.639
Frictiekosten bezuinigingen	-35	-10	-90	-10	-10
Structurele begroting	4.565	3.388	4.674	5.124	5.931

Ten opzichte van de verwachtingen bij de begroting 2015, constateren we grotere positieve saldi bij de jaarschijven van ongeveer € 3 mln. per jaar. Dat is te verklaren omdat bij de begroting 2015 weliswaar een bezuinigingstaakstelling was aangekondigd die opliep van € 1 mln. in 2016 tot € 3 mln. vanaf 2018, maar deze reeks was nog niet in de begrotingscijfers verwerkt. Dat gebeurt bij deze Kadernota 2015 wel.

Opbouw cijfers

Na het vaststellen van de begroting 2015 hebben zich twee wijzigingen voorgedaan die leiden tot mutaties in de stand van de begroting. Dit zijn enerzijds de structurele effecten uit de najaarsnota 2014 en anderzijds de consequenties van afdelingsplannen 2015. Deze mutaties hebben een gunstig effect gehad op de jaarschijven en leiden in bovenstaande tabel tot de reeks “begroting 2015 na wijziging”.

Vervolgens worden daar de effecten van de Voorjaarsnota 2015 aan toegevoegd. Met uitzondering van het jaar 2015 hebben is het effect van de Voorjaarsnota negatief. Dat komt omdat de tegenvallers overwegend structureel van aard zijn en de meevallers juist incidenteel. De Voorjaarsnota wordt gelijktijdig met deze Kadernota door de raad vastgesteld.

Vervolgens worden de financiële mutaties uit de kadernota gepresenteerd. Kenmerkend voor deze mutaties is dat deze nu al zijn te voorzien, maar dat ze pas effect hebben op de jaarschijven vanaf 2016. Hadden de mutaties al in 2015 effect gesorteerd, dan zouden ze in de Voorjaarsnota 2015 zijn opgenomen. De structurele effecten van de Kadernota-mutaties tellen zijn positief en bedragen tussen de half en één miljoen. Te zien is in bovenstaand overzicht dat de jaarschijven in de reeks “begroting na Kadernota 2015” met uitzondering van het jaar 2015, overeenkomen met de verwachtingen zoals die in de begroting 2015 waren geschetst.

Ten slotte dienen nog de financiële effecten van de in deze Kadernota opgenomen bezuinigingen aan de cijfers te worden toegevoegd. Dit leidt uiteindelijk tot de regel “structurele begroting”

Naast structurele effecten, zijn er ook incidentele effecten te melden. Deze effecten hebben vooral te maken met de herijking van de grondexploitaties, welke in de raadsvergadering van juli 2015 wordt besproken. Deze herijking, gecombineerd met de effecten van de nota rentebeleid (waarin tot een lagere marktrente en een lagere rekenrente is besloten) leiden in 2015 tot een aframing van de voorziening “verlieslatende complexen”. Deze aframing bedraagt € 24,2 mln. en wordt gedoteerd aan de algemene reserve. Omdat één van de bezuinigingsvoorstellen de verlaging van de boekwaarde van activa met een maatschappelijk nut behelst (voor een bedrag van € 11 mln.), wordt in 2015 vervolgens € 11 mln. onttrokken aan de algemene reserve.

bedragen x € 1.000					
Incidentele effecten kadernota 2015	2015	2016	2017	2018	2019
Ontwikkelingen grondexploitaties	24.180				
Financiering afboeken maatschappelijke activa	-11.000				
Incidentele begroting	13.180				

Per saldo resteert een incidentele meevaller van € 13, 2 mln. welke bijdraagt aan de verbetering van de weerstandsratio. In deze kadernota presenteren we dit incidentele voordeel separaat van de structurele effecten, maar in de begroting 2016 zullen alle effecten worden samengevoegd. De incidentele meevaller heeft dan een groot effect op het te verwachten saldo van de jaarschijf 2016.

2.1 Algemene reserve en weerstandsvermogen

Op basis van het bovenstaande kan ook een beeld worden geschetst van de ontwikkeling van de algemene reserve. Zoals is te lezen in de Voorjaarsnota, is er op nadrukkelijk verzoek van de provincie vanaf 2015 sprake van een nieuw te vormen bestemmingsreserve Wilderszijde. Dit betekent dat het leeglopen van de “voorziening Wilderszijde” vanaf 2015 niet langer aan de algemene reserve wordt gedoteerd maar aan de bestemmingsreserve Wilderszijde. Deze bestemmingsreserve telt wel mee bij de beoordeling van het beschikbaar weerstandsvermogen. In onderstaande tabel wordt de ontwikkeling van het beschikbaar weerstandsvermogen in beeld gebracht.

bedragen x €1.000.000,-					
Ontwikkeling algemene reserve	2015	2016	2017	2018	2019
Stand algemene reserve per 1 januari	20,6	43,8	47,2	51,8	57,0
Saldo jaarrekening 2014	5,4				
Structureel effect kadernota 2015	4,6	3,4	4,7	5,1	5,9
Incidenteel effect kadernota 2015	13,2	-	-	-	
Stand algemene reserve na kadernota 2015	43,8	47,2	51,8	57,0	62,9
Stand bestemmingsreserve 'Wilderszijde' per 31 december	1,0	2,3	3,7	5,1	6,7
Stand beschikbaar weerstandsvermogen na kadernota 2015	44,8	49,5	55,5	62,1	69,6
Benodigde weerstandscapaciteit kadernota 2015	62,2	60,3	58,4	56,5	54,6
Weerstandsratio	0,7	0,8	1,0	1,1	1,3

In de tabel wordt ook het verwachte verloop van het benodigd weerstandsvermogen gepresenteerd. Dit verloop is een inschatting en heeft als belangrijkste voorwaarde dat de verkoop van de gronden in het tempo verloopt zoals dat bij de herijking van de GREXen is aangenomen. Hieruit blijkt dat de weerstandsratio nog deze bestuursperiode oploopt tot de door de raad vastgestelde norm van 1,0 - 1,2.

3 Uitgangspunten Begroting

Voor de samenstelling van de Begroting 2016-2019 worden de volgende kaders en uitgangspunten gehanteerd.

3.1 Inwoner- en woningaantallen / groei gerelateerde baten en lasten

De cijfers over 2015 betreffen de werkelijke aantallen, per 1 januari, van inwoners en woningen en die van leerlingen VO per 1 oktober 2014.

Het geraamde aantal inwoners vanaf 2016 is gebaseerd op de bevolkingsprognose van januari 2015.

Het geraamde aantal woningen vanaf 2016 is gebaseerd op de woningbouwplanning van januari 2015.

Het geraamde aantal leerlingen VO vanaf 2016 is gebaseerd op leerling prognose uit juli 2014 van Pronexus. Het aantal leerlingen in 2016 is lager dan het aantal in 2015 omdat 2016 ev wordt gebaseerd op de aangeleverde schattingen en 2015 de werkelijke aantallen bevat. 2016 ev. wordt nog bijgesteld in de begroting 2016-2019 op basis van werkelijke aantallen.

Aantal per 1 januari	2015	2016	2017	2018	2019
Inwoners	58.133	59.550	60.350	61.150	62.150
toename in begrotingsjaar	1.417	800	800	1.000	900
Woningen	22.474	22.824	23.224	23.624	24.024
toename in begrotingsjaar	350	400	400	400	550
Leerlingen VO, per 1 oktober jr t -1	3.877	3.868	4.048	4.119	4.148

3.2 Prijscorrectie (inflatie) - en loonontwikkeling

De prijscorrectie (inflatie) - en loonontwikkeling is gebaseerd op het medio maart 2015 door het Centraal Plan Bureau (CPB) uitgebrachte Centraal Economisch Plan (CEP) 2015. Het CPB verwacht in 2016 een stijging van de loonkosten van 1,4%. De verwachte prijscorrectie (inflatie) in 2015 bedraagt 0,5%.

Aanpassingen budgetten

De uitgavenramingen (waaronder subsidies) 2015 worden niet met inflatie verhoogd, tenzij:

- Contractueel vast ligt dat ramingen jaarlijks worden aangepast (CAO)
- Andere formele afspraken aan de ramingen ten grondslag ligt (bijvoorbeeld bij de Gemeenschappelijke regelingen).

Loonkostenraming

De huidige cao voor gemeentepersoneel loopt nog tot 1 januari 2016. De loonkostenraming 2016 wordt, ten opzichte van 2015, verhoogd met 1,4%.

3.3 Tarievenbeleid met betrekking tot belastingen

De tarieven van de algemene belastingen (ozb, honden en precario) worden verhoogd met een inflatiecorrectie van 0,5%.

3.4 Rente

Interne Rekenrente

De doorberekende rente aan investeringen (onderdeel kapitaallasten) en Grex'en bedraagt 3,0 % vanaf 2016. Dit is in overeenstemming met de Nota Rentebeleid 2015 welke in april 2015 door de raad is vastgesteld.

Nieuwe langlopende geldleningen

Voor nieuw af te sluiten langlopende leningen, onder andere in verband met herfinanciering bestaande leningen, wordt voor de begrotingsjaren 2016 en 2017 een percentage van 2,5% gehanteerd. Vanaf 2018 hanteren we 3,5%. Dit conform de in april 2015 door de raad vastgestelde notitie rentebeleid.

3.5 Groeigerelateerde baten - en lasten

De relevante groeigerelateerde baten en lasten (loonkostenraming, bijdrage GR'en en opbrengst gemeentelijke belastingen) zijn op grond van de uitgangspunten (aantal inwoners, loonontwikkeling en prijscorrectie /inflatie) aangepast. In onderstaande tabel staan de financiële gevolgen uitgesplitst. De groeigerelateerde lasten stijgen sneller dan de groeigerelateerde baten, maar daarbij moet de extra inkomst AU zoals benoemd in hoofdstuk 4.2 ook worden betrokken. Ook wordt uitgegaan van een inflatiecorrectie van 0,5% op basis van centraal economisch plan 2015.

bedragen x 1.000

Groeigerelateerde baten - en lasten	2016	2017	2018	2019
Loonkosten, inclusief + 1,4 % i.v.m. CAO	-385	-524	-454	-489
Bijdrage GR'en	-5	-11	-6	-11
Indexering algemene belastingen (+ 0,5%)	80	80	80	80
Totaal	-310	-455	-380	-420

4 Algemene uitkering

De algemene uitkering (AU) in de Begroting 2016 - 2019 wordt gebaseerd op de meicirculaire 2015, die door het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) wordt gepubliceerd. Bij het opstellen van deze kadernota, is de meicirculaire echter nog niet gepubliceerd. Dit betekent dat er de kadernota met schattingen wordt gewerkt. De gevolgen van de meicirculaire worden verwerkt in een raadsbrief, die voor de behandeling van de Kadernota 2015 in de Raad verstrekt wordt.

In de Voorjaarsnota 2015 is de ontwikkeling van de AU ook benoemd. Dit zijn de mutaties die vanaf 2015 optreden en in de Voorjaarsnota worden deze mutaties structureel verwerkt. In de Kadernota 2015 worden de aanvullend ontwikkelingen benoemd in de AU die vanaf 2016 optreden. Deze ontwikkelingen betreffen:

- 2e fase groot onderhoud
- Prijspeil 2016
- Hoeveelheidsverschillen
- Objectieve verdeelmodel Jeugdzorg en Wmo (nieuw).

In onderstaand overzicht staan de afzonderlijke mutaties van de ontwikkelingen algemene uitkering.

bedragen x € 1.000					
Ontwikkelingen Algemene uitkering uit het Gemeentefonds	2015	2016	2017	2018	2019
Algemene ontwikkelingen					
2e fase groot onderhoud		350	650	650	650
Prijspeil 2016		270	270	270	270
Hoeveelheidsverschillen		136	201	10	-104
Totaal algemene ontwikkelingen		756	1.121	930	816
Ontwikkelingen uitkering Sociaal Domein					
Objectieve verdeelmodel Jeugd en WMO		350	675	1.000	1.000
Objectieve verdeelmodel nieuwe WMO		50	100	150	150
Totaal ontwikkelingen uitkering Sociaal Domein		400	775	1.150	1.150
Totaal ontwikkelingen Algemene uitkering uit het Gemeentefonds		1.156	1.896	2.080	1.966

In de volgende paragrafen wordt ingegaan op de afzonderlijke ontwikkelingen.

4.1 2e fase groot onderhoud

Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties heeft de voorlopige resultaten gepubliceerd van de tweede fase van het groot onderhoud gemeentefonds. Deze technische aanpassingen leiden voor Lansingerland tot een financieel voordeel. De aangepaste verdeling van de gemeentefondsmiddelen als gevolg van de tweede fase groot onderhoud gaat in per 2016. De fondsbeheerders hebben op 23 maart 2015 aan de VNG en Raad voor de financiële verhoudingen (Rfv) advies gevraagd over de aanpassingen. Na weging van de adviezen gaat een brief naar de Tweede Kamer. In de meicirculaire gemeentefonds 2015 worden de definitieve resultaten opgenomen. In de kadernota gaan we vooralsnog uit van de huidige verwachtingen.

4.2 Prijspeil 2016

De baten en lasten in de begroting 2015 - 2018 zijn gebaseerd op het prijspeil 2015, zonder rekening te houden met inflatie voor latere jaren. In 2016 stijgt de algemene uitkering naar het prijspeil 2016. De stijging bedraagt € 270.000, wanneer we uitgaan van een inflatiecorrectie van 0,5%. Pas in de meicirculaire zal blijken wat het definitieve percentage wordt. In de begroting 2016 gaan we met deze uitkomsten rekenen. In het hoofdstuk "uitgangspunten begroting" van deze kadernota staat welk bedrag nodig is om de lasten uit de begroting voor de inflatiestijging te compenseren.

4.3 Hoeveelheidverschillen

Door de toename van de aantallen van verschillende maatstaven (onder andere inwoners) stijgt de algemene uitkering met ingang van 2016. In het hoofdstuk “uitgangspunten begroting” van deze kadernota staat welk bedrag nodig is om de lasten uit de begroting voor de hoeveelheidsverschillen te compenseren.

4.4 Objectieve verdeelmodel Jeugdzorg en Wmo (nieuw)

De middelen van de Jeugdzorg en de Wmo (nieuw) maken als integratie - uitkering “sociaal domein” onderdeel uit van de Algemene Uitkering. Met ingang van 2016 gaat het Rijk voor de uitkering “sociaal domein” een ander model hanteren op basis waarvan de beschikbare budget over de gemeenten wordt verdeeld. Voor het jaar 2015 zijn de uitgekeerde bedragen gebaseerd op het historisch zorgverbruik, vanaf 2016 middels een objectief verdeelmodel. Voor Lansingerland betekent het objectief verdeelmodel een fors financieel voordeel. De invoering van de uitkomsten van het objectieve verdeelmodel, met ingang van 2016, vindt plaats volgens een ingroepad. Op grond van de thans beschikbare informatie wordt uitgegaan van een ingroepad van drie jaar. Dit houdt in dat het voordeel voor onze gemeente, op grond van het objectieve verdeelmodel, in 2016 1/3 bedraagt, in 2017 2/3 en vanaf 2018 het hele bedrag bedraagt. Het hele bedrag kent vooralsnog een omvang van € 1,15 mln.

5 Drie Decentralisaties

In de begroting 2015-2018 is ervan uitgegaan dat de kosten van de drie decentralisaties de komende jaren door de gemeente gerealiseerd kunnen worden binnen de middelen die wij van het Rijk, via de algemene uitkering (integratie - uitkering sociaal domein) ontvangen. Dit betreffen de kosten voor de zorgbudgetten plus de personeelskosten inclusief overhead van de betrokken ambtenaren. De 3D's zijn in zekere zin echter open-einde regelingen. De aantallen cliënten en de te betalen prijzen waren tijdens het opstellen van de begroting 2015 nog niet allemaal bekend. Budgetneutraliteit was absoluut het uitgangspunt, maar de kans op overschrijdingen is aanwezig. Daarbij gaat het met name om mogelijke risico's op het gebied van de Jeugdzorg als gevolg een meer dan landelijk gemiddelde stijging van het aantal jeugdigen in onze gemeente de komende jaren. Daarnaast maakt de garantie aan onze Jeugdzorg Instellingen dat de komende twee jaar 95% van de huidige budgetten zijn gegarandeerd, dat de ruimte om via beleidskeuzes tot lagere kosten te komen beperkt is. Mocht blijken dat de 3D's per saldo niet budgettair neutraal zijn te realiseren, dan wordt dit tekort vanuit de algemene reserve gesuppleerd.

De laatste maanden van 2014 zijn de te verwachten aantallen cliënten vanuit verschillende bronnen aangeleverd en geanalyseerd. Ook de contracten met de instellingen zijn gesloten waardoor de prijzen bekend zijn geworden. Op basis van de aantallen en de prijzen is een 3D begroting opgesteld per zorgsoort. De in de primaire begroting 2015 opgenomen stelposten voor de uitgaven op basis van de inkomsten uit de algemene uitkering zijn omgevormd tot functionele budgetten op basis van de aantallen en prijzen uit de 3D-begroting. Doordat de functionele budgetten (uitgaven) voor de Jeugdzorg hoger uitkwamen dan de inkomsten uit de algemene uitkering is er een verwacht tekort voor Jeugdzorg ontstaan van € 781.723. De stelpost voor de nieuwe WMO is ook omgevormd tot functionele budgetten. Hier komen de functionele budgetten (uitgaven) lager uit dan de inkomsten uit de algemene uitkering waardoor er € 268.582 resteert. Voor Participatie is het uitgangspunt dat de lasten niet hoger zijn dan de inkomsten uit de algemene uitkering. Daarnaast is in de kadernota 2012 € 200.000 structureel aan het participatiebudget toegevoegd en deze wordt ook nu aan de middelen voor de 3D's toegevoegd (uit de Kadernota 2012). De functionele budgetten zijn conform deze systematiek verwerkt. Voor participatie zijn er geen stelposten aangezien er geen begrote tekorten of overschotten zijn. Voor het opstellen van de Voorjaarsnota 2015 ziet de reeks met tekorten/overschotten met betrekking tot de 3 decentralisaties er als volgt uit.

bedragen x € 1,-				
	2015	2016	2017	2018
Wmo	268.582	400.990	275.388	236.190
Jeugd	-781.723	-1.334.459	-1.348.982	-1.351.814
Participatie	-	-	-	-
Totaal	-513.141	-933.469	-1.073.594	-1.115.624

Ontwikkelingen

Voor de uitvoering van de 3D's heeft de raad een formatie-uitbreiding van 14 fte goedgekeurd. Op basis van de huidige zorgvraag en de eerste ervaringen met de uitvoering van de nieuwe taken, is deze personele formatie met 3,8 fte's naar beneden bijgesteld. Dit resulteert in structureel lagere loonkosten inclusief overhead van € 437.265. De komende maanden moeten uitwijzen of deze formatie toereikend is.

Door de lagere loonkosten inclusief overhead kunnen de nog niet begrote kosten voor de transformatie (€ 50.000) en toezicht (€ 25.000) WMO worden opgevangen. Daarnaast levert een eerste inschatting op de uitputting van het WMO budget een incidenteel voordeel op van € 100.000. De nog niet begrote post voor vervoer van jeugd naar en jeugd GGZ-instelling levert € 100.000 nadeel op (zie voor toelichting op deze mutaties de VJN2015).

Door de bezuinigingen op de formatie in te zetten voor de zorg, in combinatie met bovenstaande ontwikkelingen, wordt de taakstelling binnen de 3D's voor 2015 teruggebracht van € 513.141* naar € 287.237 en het participatiebudget met € 136.361 opgehoogd. Zie programma 7, saldo kostenplaatsen, voor de lagere loonkosten. Zie onderstaande tabel met 3D-mutaties VJN2015.

**in de laatste berichtgeving naar de raad is een tekort van € 710.786 op de 3D's als saldo aangegeven, het verschil zit in de € 197.645 risico op verminderde inkomsten participatie die bij de berekening toen wel is meegenomen en nu niet (omdat het er niet naar uit ziet dat dit risico zich gaat voordoen).*

bedragen x € 1,-

3D	2015	2016	2017	2018
Lagere loonkosten incl. overhead	437.265	437.265	437.265	437.265
Transformatie WMO	-50.000	-	-	-
Toezicht WMO	-25.000	-25.000	-25.000	-25.000
Uitputting WMO budget	100.000	-	-	-
Vervoer jeugd naar GGZ-instelling	-100.000	-100.000	-100.000	-100.000
Lager tekort op Jeugd	-77.750	-77.750	-77.750	-77.750
Hoger overschot op WMO	-148.154	-98.154	-98.154	-98.154
Hoger budget participatie	-136.361	-136.361	-136.361	-136.361
Totaal	-	-	-	-

Nadat deze mutaties op de drie decentralisaties (zie ook voorjaarsnota 2015) zijn verwerkt wordt de reeks als onderstaand.

bedragen x € 1,-

VJN2015	2015	2016	2017	2018
Wmo	416.736	499.144	373.542	334.344
Jeugd	-703.973	-1.256.709	-1.271.232	-1.274.064
Participatie	-	-	-	-
Totaal	-287.237	-757.565	-897.690	-939.720

In de presentatie aan de raad in april 2015 is een inschatting gepresenteerd van de uitputting van de 3D-budgetten. Doordat de leveranciers veelal nog op algemene voorschotbasis worden betaald in plaats van op basis van werkelijke verstrekkingen is deze inschatting voorlopig. Op alle terreinen bleven de kosten binnen de geraamde budgetten. De verwachting is dat de informatiestromen rond de zomer goed gaan functioneren. In de najaarsnota 2015 kan het financiële effect van de drie decentralisaties op de functionele budgetten, de taakstelling jeugd en de stelpost WMO worden verwerkt.

De belangrijkste autonome ontwikkeling is de besluitvorming van het Rijk over de budgetten vanaf 2016 op het sociale domein. In tegenstelling tot 2015 waarbij de basis voor het budget het historisch zorggebruik was, is het Rijk voornemens om vanaf 2016 de budgetten voor Jeugd en de nieuwe Wmo te verdelen op basis van een objectief verdeelmodel (o.b.v. objectieve kenmerken van een populatie). Over deze objectieve verdeelmodellen is echter nog veel discussie in het land. De impact van de nieuwe verdeelmodellen op de budgetten van de gemeente Lansingerland is dus nog niet uitgekristalliseerd. Berekeningen van het Rijk geven aan dat het voor Lansingerland voor Jeugdhulp om een positief bedrag zou kunnen gaan van € 1.000.000 en voor de nieuwe Wmo om een positief bedrag van rond de € 150.000. Deze bedragen worden in deze kadernota opgenomen in een ingroeimodel, zowel aan de inkomstenkant bij de algemene uitkering (programma 7) als aan de uitgavenkant (programma 3), maar moeten dus met grote terughoudendheid bekeken worden.

Nadat de mutaties op de drie decentralisaties uit deze kadernota zijn verwerkt wordt de reeks als onderstaand.

bedragen x € 1,-

KN2015	2015	2016	2017	2018
Wmo	416.736	549.144	473.542	484.344
Jeugd	-703.973	-906.709	-596.232	-274.064
Participatie	-	-	-	-
Totaal	-287.237	-357.565	-122.690	210.280

Uit het overzicht blijkt dat de tekorten op de 3 decentralisaties tot en met 2017 in afgeslankte vorm in stand blijven maar dat er vanaf 2018 een overschot ontstaat. E.e.a. op basis van de verwachte inkomsten vanuit de algemene uitkering en de berekende uitgaven aan personeels- en zorgkosten.

5.1 Risico's

Open einde regelingen sociaal domein

Een autonome ontwikkeling in het sociale domein in zijn geheel is de toestroom van inwoners die een beroep doen op enige vorm van hulp en (inkomens)ondersteuning; dit blijft altijd een inschatting omdat we vooraf niet weten hoeveel mensen zich gaan melden bij de gemeente met een hulpvraag. Het gaat om een open einde regelingen en de wettelijke verplichting om adequate hulp te bieden.

Deze onzekerheid speelt structureel en hoewel het beleid van de gemeente Lansingerland is om de instroom in duurdere voorzieningen te voorkomen, is er altijd een risico dat de geraamde budgetten worden overschreden (of dat mogelijk geld overblijft op de ene post en geld tekort is op de andere post).

Vluchtelingenwerk

In 2015 verwachten we een verdubbeling van het aantal statushouders die wij in Lansingerland moeten huisvesten en begeleiden (verplichte taakstelling door Rijk). In 2016 loopt deze trend door. De verwachting is opnieuw een stijging van de taakstelling van 30-50% voor de eerste helft van 2016 en waarschijnlijk ook voor de tweede helft van 2016.

SW

Beleidsplan 3D deel II meldt dat wij in 2015 willen zoeken naar betaalbare werkplekken met voldoende begeleiding en aanpassingen voor onze huidige SW populatie. Hiermee willen wij binnen budget blijven, ook als de Rijkbijdrage per werkplek van een SW medewerker daalt, zoals voorspeld. Echter, er is een risico, dat we deze aanbieders moeilijk kunnen vinden. Of dat het juridisch lastig blijkt om medewerkers te dwingen om van plek te wisselen. Dit risico wordt niet zo hoog ingeschat, maar daar valt over te discussiëren en dit is nog niet ten finale onderzocht, dus relevant om als risico te melden.

Voorspelling is dat per 2017 de Rijksmiddelen voor bestaande SW werkadernotaemers overgaan van de woongemeente naar de gemeente waar deze werkadernotaemers werken. Dit kan weinig effect hebben, als onze werkadernotaemers in onze gemeente een werkplek zouden vinden. Echter, als zij in Delft of Zoetermeer of Rotterdam werken, gaat het re-integratiebudget naar deze gemeente, terwijl het logisch lijkt dat de uitkeringsverplichting bij ons ligt als zij hun baan zouden verliezen. Dan zouden wij ook re-integratiebudget nodig hebben om een nieuwe baan voor hen te zoeken. Kortom: consequenties voor de uitvoering van deze verwachte ontwikkeling zijn nog onduidelijk.

6 Autonome ontwikkelingen

Vanaf 2016 hebben wij te maken met enkele autonome ontwikkelingen. Dit zijn onvermijdelijke, beleidsarme ontwikkelingen die invloed hebben op de begroting in 2016-2019. Dit zijn geen voorstellen voor nieuw beleid, in principe kan hier geen “nee” tegen de ontwikkelingen worden gezegd. Het betreft de volgende ontwikkelingen.

bedragen x € 1.000				
6. Autonome ontwikkelingen	2016	2017	2018	2019
6.1 Onkruidbestrijding met chemische middelen	-180	-180	-180	-180
6.2 Water	49	49	49	49
6.3 Wmo (oud)	600	636	674	715
6.4 Vennootschapsbelasting	-14	-14	-14	-14
6.5 Nota rentebeleid effect reserve Wilderszijde	-216	-235	-423	-457
Hoofdstuk 9 MIP (afschrijvingslasten exclusief riool)		-47	-51	-51
Totaal	239	209	55	62

6.1 Onkruidbestrijding met chemische middelen per 1 januari 2016 verboden

Per 1 januari 2016 wordt het bij wet verboden chemische middelen te gebruiken voor de bestrijding van onkruid op verhardingen. Continuering van onkruidbestrijding op verhardingen op beeldkwaliteitsniveau C, met behulp van niet chemische bestrijdingsmethoden, leidt tot hogere kosten als gevolg van het feit dat andere bestrijdingsmethoden (zoals borstelen, branden e.d.) duurder zijn. Hiervoor is jaarlijks een extra budget benodigd ter grootte van € 180.000.

We hebben in overweging genomen te stoppen met onkruidbestrijding. Hier kiezen we echter niet voor, in verband met het negatieve effect dat een ongeremde groei van onkruid heeft op de veiligheidsbeleving van burgers en de schade die de sterke wortels veroorzaken aan de verharding. Om deze reden is het ook niet mogelijk om deels te stoppen met onkruidbestrijding, dit zou leiden tot een beeldkwaliteitsniveau lager dan C.

6.2 Water

De baggerplanning is in samenspraak met de hoogheemraadschappen geoptimaliseerd. Dit heeft als gevolg dat op korte termijn minder baggerwerk uitgevoerd hoeft te worden. Bovendien is er sprake van minder baggeraanwas en er wordt minder ontvangstplicht in rekening gebracht door de hoogheemraadschappen dan in het beheerplan Water 2013-2016 is aangenomen. Dit betekent een besparing op de onderhoudskosten van het domein water. Daarom kan de jaarlijkse dotatie aan de voorziening baggeren met ingang van 2016 structureel worden verlaagd met € 49.226 (van € 529.559 naar € 480.333).

6.3 Wmo / oud

Vanaf 2016 kan structureel een bedrag afgeraamd worden van € 200.000,- op rolstoelen en € 400.000,- op individuele vervoersvoorzieningen rekening houdend met een berekende jaarlijkse stijging van de budgetten met 6% in verband met de voorspelde groei van het aantal ouderen. Voor eerdere jaren was al een afboeking verwerkt op basis van gesloten contracten. De verwachting is dat in 2016 of 2017 de gemeente opnieuw aanbesteedt.

6.4 Vennootschapsbelasting

Per 1 januari 2016 is de gemeente vennootschapsbelastingplichtig voor niet-overheidstaken. Achtergrond hiervoor is het principe van “level playing field”, het uitgangspunt dat overheden niet concurrentievervalsend mogen optreden op de vrije markt. Dit principe is vastgelegd in de wet Markt en Overheid. Vennootschapsbelasting is aan de orde in de volgende gevallen:

- De gemeente treedt op als bedrijf en niet als overheid;
- De activiteit maakt winst.

Van de winst op deze activiteiten moet 25% worden afgedragen. Op basis van de activiteiten zoals gedefinieerd in het BBV is door Deloitte een scan uitgevoerd op de risico's op vennootschapsbelasting. Hieruit zijn de volgende aandachtsgebieden naar voren gekomen:

1. Verhuur van vastgoed;
2. Verkoop van vastgoed;
3. Verstreking van geldleningen;
4. Houden van aandelen;
5. Opbrengsten reclame/sponsoring;
6. Werken voor derden;

Van deze aandachtsgebieden lijkt het zeker dat in het kader van opbrengsten reclame/sponsoring belasting betaald moet gaan worden. Dit gaat om een bedrag van € 14.000. De overige aandachtsgebieden lijken vooralsnog niet VPB plichtig maar blijven aandachtsgebieden.

In de loop van de komende maanden kan blijken dat toch ook voor andere onderdelen vennootschapsbelasting betaald moet gaan worden. Er worden door gemeenten namelijk vele vragen aan de belastingdienst gesteld over hoe ze tegen bepaalde vraagstukken aankijken en de Belastingdienst heeft in veel gevallen nog geen antwoord gegeven. Ook voor hen is de VPB voor gemeenten een nieuw fenomeen. In de loop van het jaar zal meer duidelijkheid worden verschaft

6.5 Nota rentebeleid effect reserve Wilderszijde

In verband met de aanpassing naar een nieuwe systematiek van het vastleggen van Wilderszijde en de effecten van het verlagen van de interne rekenrente is er sprake van een structureel nadelig financieel effect. In de begroting 2015 wordt jaarlijks de voorziening NIEGG afgeraamd en deze middelen worden gebruikt als structurele dekking voor de uitgave en voor een ander deel wordt het toegevoegd aan de algemene reserve. De nieuwe systematiek in samenhang met de lagere rekenrent maakt dat er een lager bedrag gebruikt kan worden als structurele dekking voor de uitgaven. Deze verlaging moet vanaf 2015 aan de bestemmingsreserve Wilderszijde worden gedoteerd. Het nadelige effect dat ontstaat is in de bovenstaande tabel weergegeven.

7 Ontwikkelingen grondexploitaties

7.1 VPB grondexploitatie

De gemeente Lansingerland heeft Deloitte gevraagd om te onderzoeken welk effect de invoering van de vennootschapsbelasting voor overheidsbedrijven heeft voor de gemeente Lansingerland. Gezien het feit dat de wetgeving nog niet definitief en er nog veel onduidelijkheden zijn, is het op dit moment nog niet mogelijk een reële cijfermatige inschatting te maken. Daarvoor fluctueren de aannames en de te kiezen variabelen nog teveel. Bij het opstellen van de begroting 2016 of de najaarsnota 2015 zal er naar verwachting meer duidelijkheid zijn en zal aan de raad gemeld worden. Wanneer er VPB betaald moet gaan worden over de te realiseren boekwinst over de VPB (en dat is zeker niet uitgesloten) leidt dat tot een verhoging van de vervaardigingswaarde van de grexen en dus tot het moeten bijstorten van de voorziening verlieslatende complexen vanuit de algemene reserve. Omdat zoals gezegd de te betalen VPB nu nog niet te ramen is, wordt in deze KADERNOTA nog geen ophoging van de voorziening “verlieslatende complexen” geraamd. Omdat het wel degelijk een financieel risico is waarmee de gemeente geconfronteerd kan gaan worden, zou het risico daarom meegenomen moeten worden in de paragraaf “risico’s en weerstandsvermogen Kadernota 2015”. Omdat er echter nog onvoldoende duiding is van de te verwachten VPB bij de gREXen is dit risico op dit moment ook niet vertaald in het benodigd weerstandsvermogen. Gestreefd wordt dit wel op te nemen in de begroting 2016. Deze tegenvaller is dus niet verwerkt in deze kadernota.

7.2 Ontwikkelingen grondexploitaties

De jaarlijkse actualisatie van de grondexploitaties vond altijd plaats in september, zodat de resultaten konden worden meegenomen in de begroting die op dat moment ook werd opgesteld. Daarnaast vond een partiele herziening plaats bij de jaarrekening. Dit jaar is de volledige actualisatie van de grondexploitaties naar voren gehaald en gekoppeld aan de kadernota, om op die manier een zo goed mogelijke voorspelling te kunnen doen van toekomstige ontwikkelingen. Als uitgangspunt voor de kadernota geldt dan ook de actualisatie van de grondexploitatie 2015, zodat de Kadernota zoveel mogelijk het instrument wordt waarin alle relevante en bekende financiële mutaties zijn verwerkt. In de geactualiseerde grexen zijn alle actuele ontwikkelingen en inzichten meegenomen. Voorbeelden hiervan zijn: het toepassen van het actuele rentebeleid, de ontwikkelingen in Westpolder, de vertraging van de aanbesteding van Berkel Centrum als gevolg van het kort geding tegen de aanbestedingsprocedure, de resultaten van de onlangs gesloten contracten, de resultaten van het effectieve vraag onderzoek naar woningbouw en de bedrijfsterreinen etc.

Het totaal van de actualisatie grondexploitaties leidt tot een verbetering van het resultaat van afgerond € 20,25 miljoen (waarvan € 20,98 miljoen op negatieve grexen) ten opzichte van de actualisatie 2014 en de jaarstukken 2014. Voor de negatieve grexen is een voorziening gevormd. De verbetering op de negatieve grexen van 20.98mln betekent een verlaging van dit zelfde bedrag van de “voorziening verlieslatende complexen”. Dit bedrag wordt vervolgens gedoteerd aan de algemene reserve.

De herijking leidt tot een aanvullend financieel voordeel. In de begroting 2015 is een bedrag van € 3,2 miljoen opgenomen voor periodieke ophoging van de voorziening verlieslatende complexen. Dit conform de gehanteerde Netto contante waarde systematiek waarbij de voorziening jaarlijks met de disconteringsvoet (van 3,5% in 2015) wordt opgehoogd. De recente herijking leert dat deze ophoging in 2015 niet nodig is en daarom kan vrijvallen in de algemene middelen. Tezamen leidt dit in 2015 en in deze kadernota tot een voordeel van € 24,2 miljoen. Dit voordeel wordt gedoteerd aan de algemene reserve.

In deze kadernota word gebruikt gemaakt van aannames uit de herijking grexen 2015. Mocht de raad bij de bespreken van de herijking grexen in juli gewijzigd vaststellen dan heeft dit directe financiële gevolgen voor de uitkomsten van deze kadernota. Dit heeft dan zijn verdere uitwerking in de begroting 2016-2019

In onderstaande tabel is het totaaloverzicht weergegeven.

Tabel actualisatie grondexploitatie (bedragen € in miljoenen)

Project	Actualisatie/ Jaarrekening 2014	Actualisatie 2015	Vershil actualisatie 2015 tov actualisatie 2014
Prijspeil	31-12-2014	31-12-2015	
In miljoenen Euro's	€ -	€ -	€ -
Parkzoom	€ 4,67-	€ 5,54-	€ 0,87-
Annie M.G. Schmidtpark	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00-
Wilderszijde	€ 5,91-	€ 6,05-	€ 0,14-
De Tuinen	€ 12,59-	€ 11,98-	€ 0,61
Leeuwenhoekweg	€ 6,38-	€ 7,37-	€ 1,00-
Scholen boterdorp	€ 0,57	€ 0,61	€ 0,04
Centrum Bergschenhoek	€ 0,38-	€ 0,33-	€ 0,05
Meerpolder	€ 13,28-	€ 11,89-	€ 1,39
Berkel Centrum	€ 0,81	€ 0,33	€ 0,48-
Westpolder	€ 41,85-	€ 20,78-	€ 21,07
Oudeland	€ 6,87-	€ 7,00-	€ 0,14-
Rodenrijse zoom	€ 1,19	€ 0,84	€ 0,35-
Vluchtheuvel	€ 0,07-	€ 0,07-	€ 0,00-
Rembrandtlaan 42	€ 0,05	€ 0,11	€ 0,06
RvR Groenzoom	€ -	€ -	€ -
Totaal negatieve grexen	€ 91,99-	€ 71,01-	€ 20,98
Totaal positieve grexen	€ 2,62	€ 1,89	€ 0,73-
Totaal	€ 89,37-	€ 69,12-	€ 20,25

Westpolder

In de afgelopen jaren is intensief onderhandeld met de ontwikkelaar over een herijking van het bestaande contract. Hierover bent u al door middel van een aantal informatieavonden geïnformeerd. Deze onderhandelingen bevinden zich in een laatste stadium. Over de onderhandelingspunten is op hoofdlijnen overeenstemming met de ontwikkelaar. Dit zal contractueel nog moeten worden vastgelegd. Daarnaast vindt nog onderzoek plaats naar een grondbank om het resultaat op de grex nog verder te optimaliseren. De resultaten waarover overeenstemming is bereikt leiden tot een verbetering van de grex Westpolder van afgerond € 21 miljoen. Van dit resultaat is circa 11 miljoen op basis van fiscale maatregelen.

Bedrijventerreinen en overige projecten

In het kader van het hebben van een goede onderbouwing van de afzetprognose voor de bedrijfsterreinen is een onderzoek uitgevoerd naar de jaarlijkse afzetprognose voor zowel Leeuwenhoekweg als Oudeland. Daarbij zijn ook alle ontwikkelingen in de omgeving betrokken en dus bijvoorbeeld ook Bleizo en Hoefweg. Van de gemeentelijke grondexploitatieprojecten loopt de gemeente Lansingerland voor dit onderdeel het meeste financiële risico op grondexploitatie Oudeland.

Voor de grondexploitatie Oudeland is er bij de fasering voor gekozen om tot 2022 uit te gaan van een gemiddelde uitgifte van 1,5ha per jaar. Inzet van de extra marketing kan mogelijk leiden tot een hoger gemiddelde. Vanaf 2023 (A13/A16) wordt dit jaarlijks aantal uit te geven m² verdubbeld. Aangezien dit een ambitieus programma is (maar op grond van de positieve bijdrage die de A13/A16 kan leveren wel

realistisch geacht), wordt in de risicoanalyse een scenario meegenomen dat slechts 1,5ha uitgegeven kan worden gedurende de hele looptijd van het project. Het hoofdstuk “risico’s en weerstandsvermogen Kadernota 2015” gaat in op de risico’s over de realisatie van de geplande grondverkoop en de vertaling van deze risico’s in het weerstandsvermogen. Voor verdere toelichting op de onderbouwing van de actualisatie en toelichting op overige projecten verwijzen wij naar de actualisatie van de grondexploitaties.

8 Belastingdruk

8.1 COELO 2015

Met de belastingdruk wordt bedoeld wat wij aan onze inwoners en bedrijven aan belastingen (ozb, riool - en afvalstoffenheffing en hondenbelasting). Het COELO vergelijkt deze belastingen voor alle gemeenten in Nederland en voor 2015 leidt dit tot onderstaand overzicht.

bedragen x € 1,-

COELO 2015	Laagste	Landelijk gemiddelde	Hoogste	Lansinger- land 2015
OZB-woningen (eigenaar)	0,0457%	0,1251%	0,2528%	0,1505%
OZB-niet woningen (eigenaar/gebruiker)	0,1221%	0,4414%	0,9871%	0,4406%
Afvalstoffenheffing (meerpersoonshuish.)	82,00	263,00	433,00	356,88
Rioolheffing	79,00	189,00	375,00	229,32
Woonlasten gepubliceerd (ozb, afval - en rioolheffing)	520,00	716,00	1.198,00	973,00
Hondenbelasting (1e hond)	20,15	62,23	128,10	80,28

Lansingerland staat met € 973 aan woonlasten op plek 397 van de 401 gemeenten in Nederland. Voor de bepaling van de woonlasten van een meerpersoonshuishouden gaat COELO bij de berekening uit van de gemiddelde WOZ - waarde van een woning in de betreffende gemeente. Voor Lansingerland bedraagt de gemiddelde WOZ - waarde van een woning, per 1 januari 2014, afgerond € 257.000.

8.2 Woonlasten 2015 en (concept) woonlasten 2016

Hieronder ziet u de woonlastenplaatjes 2015 en (concept) 2016 van een meerpersoonshuishouden met een eigen woning en die met een huurwoning en een detailhandel.

Meerpersoonshuishouden met een eigen woning (fictieve WOZ - waarde € 250.000,-)

bedragen x € 1,-

	Aanslag	Aanslag	verschil	
	2015	2016	t.o.v. 2015	
OZB	376,25	378,25	2,00	0,50%
Afvalstoffenheffing *	356,88	319,38	-37,50	-10,50%
Rioolheffing	229,32	234,36	5,04	2,20%
Precario (via waterverbruik DUNEA)	0,00	8,00	8,00	100,00%
Totale aanslag gemeentelijke belastingen en DUNEA	962,45	939,99	-22,46	-2,33%

* voor 2016 is nog geen rekening gehouden met prijsaanpassingen (inflatie) van nieuwe contracten en hogere lasten i.v.m. kwijtscheldingen.

Meerpersoonshuishouden met een huurwoning

bedragen x € 1,-

	Aanslag	Aanslag	verschil	
	2015	2016	t.o.v. 2015	
Afvalstoffenheffing *	356,88	319,38	-37,50	-10,50%
Rioolheffing	229,32	234,36	5,04	2,20%
Precario (via waterverbruik DUNEA)	0,00	8,00	8,00	100,00%
Totale aanslag gemeentelijke belastingen en DUNEA	586,20	561,74	-24,46	-4,17%

* voor 2016 is nog geen rekening gehouden met prijsaanpassingen (inflatie) van nieuwe contracten en hogere lasten i.v.m. kwijtscheldingen.

Detailhandel met een eigen woning (fictieve WOZ - waarde € 450.000,-)

bedragen x € 1,-

	Aanslag	Aanslag	verschil	
	2015	2016	t.o.v. 2015	
OZB	1.982,71	1.992,60	9,89	0,50%
Rioolheffing	229,32	234,36	5,04	2,20%
Precario (via waterverbruik DUNEA)	0,00	8,00	8,00	100,00%
Totale aanslag gemeentelijke belastingen en DUNEA	2.212,03	2.234,96	22,93	1,04%

In onderstaande paragrafen worden de mutaties van de verschillende belastingen toegelicht.

8.3 Ontwikkelingen onroerendzaakbelasting

De ozb-tarieven 2016 worden, zonder rekening te houden met de waardeontwikkeling tussen 1 januari 2014 en 1 januari 2015 (is nog niet bekend), met 0,5% (inflatiecorrectie) verhoogd.

8.4 Ontwikkelingen afvalstoffenheffing

In de begroting 2015 is structureel rekening gehouden met een verlaging van de kosten van inzameling en verwerking van huishoudelijk afval. In 2015 is hiervan al een deel in de afvalstoffenheffing verwerkt, via een verlaging van het tarief. Omdat het nieuwe inzamelingscontract medio 2015 in ging, bedraagt de verlaging van de afvalstoffenheffing in 2015 per huishouden € 30. Vanaf 2016 wordt de afvalstoffenheffing nogmaals verder verlaagd met € 30 per huishouden. Deze € 30 per huishouden correspondeert met een verlaging van de inzamel- en verwerkingskosten van € 850.000 ten opzichte van 2015. Deze verlagingen zijn beide gedaan op basis van de directieraming.

Nu de aanbesteding achter de rug is blijkt dat dat een verdere verlaging van de kosten mogelijk is met nogmaals €800.000,-. Na aanbesteding zijn echter ook additionele kosten aan de orde die de besparing beperkt. Het betreft de volgende kosten:

- Bij de actualisatie van het GRP is gebleken dat ten onrechte kosten voor het legen van afvalbakken is toegerekend aan het product Riolering. In de jaarstukken 2014 is dit ook al benoemd. Zoals in de voorjaarsnota is vermeld, dient rekening te worden gehouden met toerekening van de kosten van het legen van de afvalbakken ten laste van de afvalstoffenheffing (jaarlijks ongeveer € 150.000);
- Het doel is om voor 0,5 FTE een milieuBOA aan te stellen om meer te gaan handhaven op milieu, specifiek met het doel huishoudelijk afval. De kosten voor de milieu BOA/reinigingspolitie kunnen uitgaande van de aan de afvalstoffenheffing verbonden juiste taken toegerekend worden naar de afvalstoffenheffing (meegenomen in de bezuinigingsmogelijkheden) (jaarlijks ongeveer €25.000);
- In het inzamel- en verwerkingscontract met IRADO is een beding opgenomen dat wanneer partijen uit elkaar gaan de gemeente de panden op het afvalbrengstation terugkoopt tegen marktwaarde. Er is nog geen duidelijkheid over de exacte frictiekosten. Er is nu een bedrag van €75.000 ten behoeve van kapitaalslasten opgenomen als schatting. Dit bedrag is voor taxatie geraamd. Afhankelijk van de hoogte van het overeen te komen bedrag en de bepaling van de afschrijvingsduur van het vastgoed is vast te stellen of dit bedrag voldoende is. Er is echter nog geen overeenstemming over de taxatie, waardoor hierover nog geen definitief uitsluitsel gegeven kan worden;
- Frictiekosten: deze kosten voor de overstap naar de nieuwe huishoudelijke afvalinzamelaar worden besteed aan onderzoek en levering van containers (kapitaalslasten ongeveer €150.000).
- Recent is een rijksbelasting op restafval ingevoerd. Deze belasting wordt geheven op de vuilverbrander, die dit doorbelast aan de afvalverwerker en zodoende weer bij de gemeente terecht komt als kosten op afvalinzameling. Deze belasting wordt binnen de afvalstoffenheffing aan de inwoners doorbelast (jaarlijks circa €195.000 afhankelijk van het tonnage restafval).

In tabelvorm geeft dit het volgende overzicht:

	2016	2017	2018	2019
Besparing o.b.v. directieraming t.o.v. 2015 (verwerkt in begroting 2015 - 2018)	850.000	850.000	850.000	850.000
Besparing heffing per huishouden t.o.v. 2015	€ 30,00	€ 30,00	€ 30,00	€ 30,00
Additioneel aanbestedingsvoordeel	800.000	800.000	800.000	800.000
Additioneel kosten:				
Toegerekende kosten legen afvalbakken	-150.000	-150.000	-150.000	-150.000
Kosten handhaving door BOA's	-25.000	-25.000	-25.000	-25.000
Geraamde kapitaallasten overname opstallen van Irado	-75.000	-75.000	-75.000	-75.000
Idem overname (ondergrondse) containers	-150.000	-150.000	-150.000	-150.000
Nieuwe belasting op verwerking restafval	-195.000	-195.000	-195.000	-195.000
	205.000	205.000	205.000	205.000
Besparing heffing per huishouden op basis van aanbestedingsvoordeel	€ 7,50	€ 7,50	€ 7,50	€ 7,50
Totale besparing heffing per huishouden t.o.v. 2015	€ 37,50	€ 37,50	€ 37,50	€ 37,50

Het restant voordeel dat additioneel overblijft uit de aanbesteding van €205.000,- betekent een aanvullende verlaging van gemiddeld € 7,50 per huishouden bovenop de reeds in de begroting verwerkte verlaging van de afvalstoffenheffing van 30,- vanaf 2016.

In het kader van de bezuinigingsdiscussie wordt voorgesteld de “precariobelasting op kabels en leidingen” in te voeren voor een bedrag van € 200.000,-. De verlaging van de afvalstoffenheffing wordt daarmee voor de burger gecompenseerd met een even hoge invoering van een nieuwe belasting. Per saldo zien we in 2016 dus een daling van de afvalstoffenheffing van € 800.000,-

8.5 Ontwikkelingen Gemeentelijk rioleringsplan

Gemeente Lansingerland is een groeigemeente. Met elke nieuwe woning en elk nieuw bedrijf groeit ook de omvang van het rioolstelsel en de daarmee samenhangende beheerkosten. De levenscyclus van de riolering beslaat een periode van circa 50 jaar. De kosten voor het onderhoud, renovaties, vervangingen en inspecties moeten door de burgers en bedrijven van Lansingerland worden opgebracht via de rioolheffing.

Het vGRP wordt in 2015 geactualiseerd. Uit de eerste resultaten van de actualisatie blijkt dat de rioolheffing minder hard hoeft te stijgen dan in vergelijking met het huidige GRP. De stijging van de heffing zal 1,7% (exclusief inflatiecorrectie) bedragen t.o.v. 2,87% volgens het huidige GRP. Dit voordeel van 1,2% wordt voor de helft verklaard door de aanpassing van de rekenrente op de investeringen wat voorkomt uit de nota Rentebelasting 2015. En de andere helft door een kostenreductie op het GRP. Dit laatste komt onder andere doordat gekozen is voor risico gestuurd beheer, waardoor leidingen niet meer vervangen worden op basis van leeftijd (gemiddeld na 50 jaar), maar op basis van de kwaliteit. Het GRP wordt later dit jaar nog ter besluitvorming voorgelegd aan de raad.

8.6 Precario

Toelichting kan worden gevonden bij de bezuinigingsvoorstellen hoofdstuk 11 nummer 16.

9 Meerjarig investeringsplan (MIP)

Bij de begroting 2015 is er een meerjarig investeringsplan met daar bijbehorend investeringspatroon vastgesteld. Dit investeringspatroon liet de volgende doorloop over de jaren zien:

	2016	2017	2018	2019
MIP Begroting 2015	€ 11.258.383	€ 8.360.774	€ 9.774.664	€ 13.365.959

Dit overzicht laat zien wat er de komende jaren aan kredieten beschikbaar zou worden gesteld volgens de vastgestelde begroting 2015. Bij deze Kadernota is er kritisch gekeken naar de planning van de investeringen en de hoogte van de geraamde bedragen. Deze herijking leidt tot de volgende verwachte bijstelling bij de begroting 2016:

	2016	2017	2018	2019
MIP Begroting 2015	€ 11.258.383	€ 8.360.774	€ 9.774.664	€ 13.365.959
MIP Begroting 2016	€ 12.722.117	€ 6.011.915	€ 8.341.150	€ 6.970.100
Verschil	€ -1.463.734	€ 2.348.859	€ 1.433.514	€ 6.395.859

Ten opzichte van de bedragen in de begroting 2015 nemen de investeringen in 2016 dus toe, om de jaren erna fors te dalen. Hieronder staan de belangrijkste verschillen toegelicht per programma:

Verschil KN 2015-Begroting 2015	2016	2017	2018	2019
Programma 2 Sport, cultuur en onderwijs	€ -4.271.731	€ -228.269	€ -	€ 5.293.782
Programma 4 Lansingerland schoon, heel en veilig	€ 2.807.997	€ 2.577.128	€ 1.481.514	€ 1.450.077
Programma Algemene dekkingsmiddelen: Buitendienst	€ -	€ -	€ -48.000	€ -348.000
Programma Algemene dekkingsmiddelen: ICT	€ -	€ -	€ -	€ -
Totaal	€ -1.463.734	€ 2.348.859	€ 1.433.514	€ 6.395.859

Programma 2:

In 2013 heeft de raad het Integraal Huisvestingsplan Primair Onderwijs (IHP PO) vastgesteld. Eén van de huisvestingsvraagstukken hierin is vervangende nieuwbouw van het hoofd- en bijgebouw in 2015 voor onderwijshuisvesting van basisschool Prins Willem Alexander en De Kwakel. Vervangende nieuwbouw voor deze basisscholen is noodzakelijk. Wij hebben bij de behandeling van de Kadernota 2012 de uitvoering een jaar opgeschoven naar 2016. De jaren daarna is dit jaartal om financiële reden verder opgeschoven. In 2014 is een aantal noodzakelijke werkzaamheden uitgevoerd in kader van veiligheid en kwaliteit om de huidige schoolgebouwen in stand te houden. Het verder uitstellen is om de volgende redenen strikt onwenselijk:

- De kwaliteit van het huidige schoolgebouw is beneden niveau
- Er niet wordt voldaan aan het VVHO (verordening voorziening huisvesting onderwijs) omdat:
 - de basisscholen op grond van de VVHO recht hebben op een permanent schoolgebouw voor de ruimtebehoefte van het aantal leerlingen in de stabiele situatie (langer dan 15 jaar). Bij Prins Willem Alexander gaat het om vijftien lokalen, bij De Kwakel om tien lokalen.
 - De basisscholen op grond van de VVHO recht hebben op meer vierkante meters dan aanwezig in het huidige schoolgebouw.
- Het tijdelijke schoolgebouw in een tijdelijke behoefte voorziet, maar niet geschikt is als onderwijshuisvesting voor langere termijn.
- Bij vervangende bouw van beide schoolgebouwen in één stroom het project integraal kan worden benaderd.

Hierbij stellen wij voor de voorgenomen investering van de bouw op te nemen in 2016. Wij zijn voornemens uw Raad begin 2016 hiervoor een voorstel voor te leggen voor het beschikbaar stellen van het krediet.

Programma 4:

Op programma 4 is met name gekeken naar de investeringen op beheer en onderhoud. Het clusteren van diverse projecten en het actualiseren van onder andere het GRP heeft voor een actualisatie in het investeringspatroon gezorgd. Met name de investeringen in de riolering zijn behoorlijk naar beneden bijgesteld.

Komende periode zal er bij beheer en onderhoud nog een verdere slag in gemaakt worden in tot stand komen van goede prognoses wat betreft het MIP. Dit ook naar aanleiding van de opmerkingen van de accountant bij de jaarrekening 2014. Dit gaat gebeuren door onder andere het actualiseren van een aantal beheerplannen en een notitie hierop. Bij de begroting 2016 zullen de herijkte beheerplannen 2016 worden betrokken, waar op dit moment nog aan gewerkt wordt.

Programma Algemene dekkingsmiddelen Buitendienst:

Het verschil in 2019 wordt veroorzaakt door het toevoegen van de ramingen 2019. Bij de begroting 2015 zaten de investeringen 2019 voor de buitendienst nog niet in meerjarig investeringsplan.

Financieel effect MIP mutaties

Uiteindelijk zorgt het actualiseren van het investeringspatroon voor andere kapitaalslasten in de begroting 2016-2019. Lagere investeringen zorgen voor lagere kapitaalslasten en dus voor een vrijval van middelen. In dit overzicht worden alleen de afschrijvingslasten meegenomen omdat de lagere rentelasten in verband met volume afname al meegenomen worden in de berekening van de rente (zie hoofdstuk Rentebeleid). Het onderstaande overzicht geeft het afschrijvingseffect weer van de geraamde investeringen.

Afschrijvingslasten inclusief riool	2017	2018	2019	2020
MIP Begroting 2015	€ 442.044	€ 963.829	€ 1.465.643	€ 2.277.471
MIP Begroting 2016	€ 431.031	€ 898.151	€ 1.366.573	€ 1.977.523
Totaal	€ 11.013	€ 65.678	€ 99.070	€ 299.948

In het jaar 2017 wordt er meer geïnvesteerd maar zijn de afschrijvingslasten gunstiger. Dit wordt verklaard door de looptijd van investeringen. Door verschuivingen in investeringen met langere of kortere looptijd is het effect van meer investeren of minder investering in een bepaald jaar niet direct te herleiden naar de kapitaalslasten in het direct hierop volgende jaar.

Afschrijvingslasten exclusief riool	2017	2018	2019	2020
MIP Begroting 2015	€ 331.517	€ 754.091	€ 1.151.812	€ 1.865.628
MIP Begroting 2016	€ 378.852	€ 805.431	€ 1.202.882	€ 1.671.496
Totaal	€ -47.335	€ -51.340	€ -51.070	€ 194.132

Als laatste wordt het effect op de riolering uitgesloten omdat dit een gesloten systeem is tussen baten en lasten en dus geef het geen effect op het begrotingssaldo. Omdat op riolering een aantal grote verschuivingen plaatsvinden zorgt dit voor het volgende beeld als het om de afschrijvingslasten op de begroting.

10 Rentebeleid

Wet- en regelgeving

Ten opzichte van vorig jaar zijn er geen wijzigingen in externe wet- en regelgeving. Voor wat betreft interne regelgeving geldt dat in april 2015 de Nota rentebeleid 2015 en de Treasurystrategie 2015 zijn vastgesteld door de raad. In het najaar van 2015 zal het Treasurystatuut worden geactualiseerd.

Treasurybeleid

Het treasurybeleid is gericht op maximale benutting van de kasgeldlimiet vanwege de flexibiliteit en de huidige lage rente. De kasgeldlimiet bedraagt 8,5 % van het begrotingstotaal en deze mag maximaal drie kwartalen achtereenvolgend worden overschreden. Met het vaststellen van de nota Treasurystrategie is besloten om in te zetten op deze maximale overschrijding van de kasgeldlimiet, tenzij voor die tijd de langlopende rente gaat stijgen. In dat geval wordt eerder een langlopende lening aangegaan.

Op 7 mei 2015 zijn, in verband met de stijgende lijn van de renteontwikkeling, twee langlopende leningen voor een bedrag van in totaal 50 miljoen aangetrokken. Dit betreft een lineaire lening van 40 miljoen met een looptijd van tien jaar met een rentepercentage van 0,625% en een lineaire lening van 10 miljoen met een looptijd van 15 jaar met een rentepercentage van 0,896%.

Renteberekening

In de Nota rentebeleid 2015 is het renteresultaat vermeld waarin de effecten van de verlaging van de rekenrente en de nieuwe rentevisie zijn berekend ten opzichte van de meerjarenbegroting 2015. Bij deze Kadernota is deze berekening herrijkt voor de jaren 2016 tot en met 2019. Daarbij zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- De investeringskredieten vanuit het geactualiseerde MIP voor de periode 2016-2019.
- De grondexploitatieberekeningen medio april 2015 (zie ook onderdeel voor belangrijkste ontwikkelingen grondexploitaties) en boekwaarden per 1 januari 2015.
- Werkelijke liquiditeitssaldo per peildatum 1 januari 2015 en 1 april 2015.
- De op 7 mei 2015 afgesloten lineaire leningen van in totaal 50 miljoen.
- Nieuwe systematiek Wilderszijde.
- Rekenrente naar 3%
- Marktrente 2,5% en 3,5% vanaf 2019

De verschillen ten opzichte van de informatie uit de begroting 2015 bedraagt:

	2016	2017	2018	2019
Rente resultaat	1.854.410	2.078.501	1.557.030	1.978.805

Deze bedragen zijn als voorstel verwerkt in het overzicht van de bezuinigingen in hoofdstuk 11. Immers er zijn bewuste keuzes gemaakt om een belangrijk deel van dit rente effect te realiseren. Het voordeel dat de lagere rekenrente heeft op de NIEGG Wilderszijde is reeds verwerkt in de autonome ontwikkelingen. Het effect op de grex is al in hoofdstuk 7 verwerkt. De bovenstaande meerjarige reeks is dus exclusief deze effecten. Indien de marktrente een stijging zal vertonen door nadelige economische effecten zal dit invloed hebben op dit renteresultaat.

11 Bezuinigingsvoorstellen

De afgelopen jaren heeft de gemeente Lansingerland reeds vele bezuinigingen doorgevoerd. Hieronder worden deze weergegeven. Deze bezuinigingen zijn de afgelopen jaren financieel verwerkt in onze begroting. Wanneer de bezuinigingen een korting op subsidies betreft is het aan de instellingen om dit in te vullen binnen de eigen bedrijfsvoering. Eén bezuiniging is nog niet ingevuld en dat betreft de bezuiniging van het zwembad van 20.000,-. Deze wordt ingevuld bij de najaarsnota 2015

bedragen x € 1.000

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
P&C-documenten									
Kadernota 2009	968	1.151	1.389	1.688	1.688	1.688	1.688	1.688	1.688
Begroting 2010	1.097	985	884	879	879	879	879	879	879
Kadernota 2010	-	2.675	2.789	4.232	5.177	5.177	5.177	5.177	5.177
Begroting 2011	-	-	333	666	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
Kadernota 2011	-	-	110	110	110	110	110	110	110
Kadernota 2012	-	-	-	988	850	1.374	1.066	1.066	1.066
Zomerakkoord 2012	-	-	-	768	750	1.115	1.215	1.215	1.215
Kadernota 2013	-	-	-	-	4.674	7.076	10.947	11.976	12.005
Kadernota 2014						488	588	753	853
Totaal	2.065	4.811	5.505	9.331	15.128	18.907	22.670	23.864	23.993

In de begroting 2015 heeft het college een aanvullende bezuinigingstaakstelling opgenomen. Doel hiervan is dusdanig overschotten in de jaarreeksen op te bouwen, dat een tegenvaller binnen deze jaarschijven kan worden opgevangen en niet gelijk hoeft te leiden tot nieuwe bezuinigingen. De verwachte jaarsaldi in de meerjarenbegroting 2015 waren in dat opzicht nog te mager. Uiteindelijk loopt de bezuinigingen op tot € 3 mln. structureel, maar de reeks kent een geleidelijke opbouw. Onderstaand overzicht is afkomstig uit de begroting 2015:

2015	2016	2017	2018	2018	2019
€ 0 mln.	€ 1 mln.	€ 2 mln.	€ 3 mln.	€ 3 mln.	€ 3 mln.

Het betreft een cumulatieve reeks, waarmee wordt bedoeld dat in totaal **structureel € 3 mln.** moet worden gevonden. Doel van de bezuinigingen is het aanvullen van het weerstandsvermogen tot het niveau zoals dat door de raad is vastgesteld, opdat de risico's die zich komende jaren voor kunnen gaan doen, financieel ook kunnen worden gedragen.

Afgelopen maanden heeft het College gewerkt aan het verzamelen van bezuinigingsmogelijkheden. Vertrekpunt daarbij was dat alle uitgaven zijn geïnventariseerd die boven het wettelijk minimum lagen. Deze opties zijn later aangevuld met een aantal financieel technische mogelijkheden. In het proces dat daarop volgde, zijn alle opties uitgewerkt en heeft het College uiteindelijk een keuze gemaakt en daarbij geprobeerd te kiezen voor die bezuinigingen welke het minst pijn doen bij de bevolking. Ook in de dialoog met burger zijn de bezuinigingen aan de orde geweest. Dat heeft tot op heden nog geen additionele bezuinigingen opgeleverd, maar de dialoog is nog gaande.

In onderstaande tabel is de opbrengst van de bezuinigingsdiscussie samengevat weergegeven. Duidelijk wordt dat de taakstelling is behaald. In 2016 en 2017 wordt zelfs meer gerealiseerd dan als taakstelling was opgenomen. De opbrengst van de bezuinigingen gaat rechtstreeks naar de algemene reserve, er worden geen extra uitgaven voor gedaan. Bij het inventariseren van de bezuinigingsmogelijkheden is niet alleen gekeken naar de besparingen die het opleverde, maar ook naar de frictiekosten die nodig zijn om de besparingen daadwerkelijk te effectueren. Bezuinigingen 18 (verkoop vier sociale panden) levert een extra incidentele opbrengst van € 1 mln, deze is nog niet in de KADERNOTA verwerkt.

Wat de voorgestelde besparingen met elkaar gemeen hebben, is dat er een keuze moet worden gemaakt om ze te kunnen effectueren. Het zijn geen meevallers die zonder bestuurlijk besluit ook geëffectueerd zouden zijn. Bij de keuze welke mogelijkheden wel voorgesteld zouden worden aan de raad in deze kadernota en welke geen plek zouden krijgen in het bezuinigingsoverzicht, is gekeken naar de impact van de individuele maatregelen op de samenleving. De maatregelen met de minste impact worden bijgaand aan u gepresenteerd. Het College beseft dat de samenleving geraakt wordt door een deel van de bezuinigingen, maar gezien het feit dat ze nodig zijn om de bezuinigingstaakstelling, en daarmee een gezonde financiële positie, te realiseren, hebben ook deze voor de burger pijnlijke voorstellen een plek gekregen.

Nr	Omschrijving	Bezuiniging					Friciekosten				
		2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
1	Bezuinigingen Dienstverlening		€ 75.000	€ 75.000	€ 75.000	€ 75.000	€ 2.500				
2	verhogen leges onder titel 1		€ 23.000	€ 23.000	€ 23.000	€ 23.000					
3	ondersteuning rondom communicatie verkiezingen		€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000					
4	Communicatie		€ 25.000	€ 25.000	€ 50.000	€ 50.000					
5	Rekenkamer naar wettelijk minimum		€ 40.000	€ 40.000	€ 40.000	€ 40.000					
6	huisvesting bibliotheek				€ 50.000	€ 50.000	€ 10.000				
7	stoppen subsidie niet-wettelijke zorg			€ 50.000	€ 100.000	€ 100.000	€ 10.000				
8	afschaffen Rotterdampas			€ 60.000	€ 60.000	€ 60.000					
9	afschaffen bijdrage jeugdsportfonds en cultuurfonds		€ 20.000	€ 20.000	€ 20.000	€ 20.000	€ 5.000				
10	stoppen niet wettelijke sport subsidies				€ 29.000	€ 29.000		€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000
11	overdragen taken beheer openbare ruimte			€ 25.000	€ 25.000	€ 25.000					
12	reclame inkomsten			€ 25.000	€ 25.000	€ 25.000					
13	BOA op taken afval		€ 25.000	€ 25.000	€ 25.000	€ 25.000	€ 2.500				
14	Vergroten inkomsten markt		€ 4.000	€ 6.000	€ 7.000	€ 7.000	€ 5.000				
15	verhuur vrijstaande ruimte gemeentehuis			€ 45.000	€ 65.000	€ 85.000			€ 80.000		
16	precario en afvalstoffenheffing		€ 200.000	€ 200.000	€ 200.000	€ 200.000					
17	zaakgericht werken				€ 25.000	€ 50.000					
18	verkoop vier sociaal culturele panden		€ 46.000	€ 110.000	€ 156.000	€ 156.000					
19	afboeken maatschappelijke vaste activa		€ 630.000	€ 630.000	€ 630.000	€ 630.000					
20	goedkoper lenen en aanpassen rekenrente		€ 1.854.410	€ 2.078.501	€ 1.557.030	€ 1.978.805					
Totaal bezuinigingsvoorstellen			€ 2.952.410	€ 3.447.501	€ 3.172.030	€ 3.638.805	€ 35.000	€ 10.000	€ 90.000	€ 10.000	€ 10.000

- **Bezuinigingen dienstverlening (nr. 1)**

Het betreft hier een drietal mogelijkheden om te bezuinigen op de dienstverlening naar de burger toe. Voorstelnummer 1 gaat om het efficiënter organiseren van de dienstverlening binnen de verschillende locaties. Hierbij bespaart het aan personeelsformatie. Voorstel nummer 2 is volledig op afspraakbasis te gaan werken bij de publieksbalies. Dit zorgt voor een besparing op personeel doormiddel van beter plannen en efficiënter werken. De frictiekosten zijn voor de communicatie naar de burger over deze werkwijze. Voorstel nummer 3 is stoppen met het gemeentenieuws in de Heraut. Communicatie naar de burger vindt dan plaats via alternatieven zoals digitale nieuwsbrief en de website. De besparing zit hem in de bijdrage aan de Heraut voor het plaatsen van één pagina. Wettelijk gezien is dit haalbaar want dezelfde wettelijke bekendmakingen en informatie staat op de website.

- **Verhogen leges onder titel 1 (nr. 2)**

Door de leges die niet aan een wettelijk maximum gebonden zijn te verhogen is het mogelijk een extra opbrengst te realiseren. Het gaat hierbij om verhogen van de leges uittreksel BRO van € 7,60 naar € 15,- (extra opbrengst € 11.100), verhogen van de huwelijks leges (extra opbrengst € 3.100), en het verhogen van de leges gehandicaptenparkeerkaart van € 63,- naar € 126,- (extra opbrengst € 8.800).

- **Communicatie (nr. 3 en 4)**

Voorstel nummer 3 betreft het niet meer ondersteunen van de debatavonden rondom de verkiezingen. De besparing ligt op het vlak personele inzet en materieel. Deze avonden zullen door de partijen zelf georganiseerd moeten worden. Voorstel nummer 4 gaat over het takenpakket van de afdeling communicatie. De aanpak zal dan “Less is more” zijn. Dit betreft een verschuiving van focus en aanpak. Het idee is om met een combinatie van het verschuiven van de taken naar strategische communicatiepunten, verminderen van communicatieve toevoegingen aan feitelijke informatie en strakkere budgetteren een besparing op te leveren.

- **Rekenkamer (nr. 5)**

Budget is nu € 60.000. Daar worden circa 2 jaarlijkse onderzoeken voor gedaan. De concrete invulling van dit voorstel is aan de Raad samen met de griffie. Dit is een bezuiniging die het college kan voorstellen, maar niet kan effectueren. Het bijstellen van de onderzoek eisen (minder frequent of minder diepgang) zal de besparing opleveren.

- Bibliotheek (nr. 6)

Het betreft hier een taakstellende bezuiniging van € 50.000,- voor de subsidant de Bibliotheek. De bibliotheek zal invulling moeten gaan geven hoe zij denken deze taakstelling in te vullen.

- Niet-wettelijke subsidies zorg (nr. 7)

Betreft niet wettelijke subsidies, maar wel wettelijke inspanningsverplichting ihkv WMO (betreft algemene voorzieningen kwetsbaren, zoals ouderenwerk, maatjesprojecten, ontmoeting, VIP etc.). Een bezuiniging van € 100.000 is het voorstel. De organisaties zullen andere vormen van organiseren moeten vinden of andere fondsen om de activiteiten te bekostigen.

- Afschaffen Rotterdampas (nr. 8)

Afschaffing van de rotterdampas betekend dat vanaf 2017 de kosten (bijdrage) vervallen en dat het voor inwoners niet meer mogelijk is om deze pas met korting aan te schaffen. In de tussentijd is er via de dialoog ideeën ontstaan voor een Lansingerlandpas met lokale ondernemers.

- Afschaffen bijdrage jeugd Sportfonds en cultuurfonds (nr. 9)

Dit betekend dat dat er een voorstel komt om op nieuwe manier om te gaan met het subsidiëren richting de minima als het gaat om het sportfonds en cultuurfonds.

- Niet wettelijke subsidies sport (nr. 10)

In het kader van preventief beleid voor Jeugd en WMO geeft de gemeente subsidies voor doelgroepensport. Het stoppen van deze subsidies leidt tot een uitdaging van de gesubsidieerde partijen om de activiteiten op een andere manier te organiseren of andere fondsen hiervoor aan te spreken of de activiteiten te stoppen. Omdat het hier om subsidies gaat kan dit pas vanaf 2017 worden geeffectueerd. Voorgesteld wordt om een beperkt (werk)budget (structureel) voor de Sport te behouden à € 10.000. (dit bedrag is gezien de tabel opgenomen als frictiebudget). Gedacht kan worden aan het, bijvoorbeeld met sportverenigingen, organiseren van een ‘avond van de sport’, inhuur van deskundigen ter bevordering van de kennis en kunde van sportverenigingen, (accommodatie ter beschikking stellen voor de) koningsspelen, etc.

- Beëindigen beheer dierenweide/binnentuin (nr. 11)

Het betreffen hier bovenwettelijke taken in de openbare ruimte. Voorgesteld wordt om de dierenweide te sluiten en het beheer en onderhoud aan de binnentuin Leeuwerik te beëindigen. Deze taken sluiten aan op vormen van burgerparticipatie daarom zijn deze meegenomen in de dorpsdialoog. Beëindiging van gemeentelijke betrokkenheid bij de dierenweide en de binnentuin kan per 2017.

- Reclame inkomsten (nr. 12)

Eind 2016 loopt na 10 jaar het reclameconsessie af voor de abri's (bushokjes), billboards en driehoeksborden. De verwachting is dat de nieuwe consessie-overeenkomst in ieder geval € 25.000 extra oplevert. De reden hiervoor is dat de abri's van goede kwaliteit zijn waardoor de komende jaren geen investeringskosten worden verwacht. Bovendien is de markt voor reclame ten gunste veranderd in de afgelopen 10 jaar. In het najaar van 2016 is bekend wat de feitelijke meeropbrengst is.

- BOA op taken afval (nr. 13)

Met ingang van 2016 herprioriteren we de taken van de boa's, waarbij ze voor een halve fte (zijnde 675 uren) besteden aan de handhaving van de afvalstoffenverordening. Als gevolg hiervan berekenen we deze uren voor € 25.000 door aan de afvalstoffenheffing. De € 2.500 aan frictiekosten (éénmalig) zijn nodig voor evt. training om de BOA's bekend te maken met de taken, kaders en inhoud van de betrokken wet-

en regelgeving. Als gevolg van deze herprioritering handhaven de BOA's niet meer op de volgende onderwerpen, tenzij er gevaarlijke situaties ontstaan:

- Uitstallingen bij winkels
- Illegaal gebruik van openbare gemeentegrond
- Fout geparkeerde aanhangers
- Reclame-uitingen zonder juiste vergunning

- Vergroten Marktinkomsten (nr. 14)

In 2016 verhogen we het markttarief met 5 % bovenop de inflatiecorrectie. Dit levert € 4.000 op. Daarnaast onderzoeken we in 2015 de stroomafname om te bezien of het realistisch is om met een aangepast tarief meer inkomsten te genereren. Tot slot is er besproken met de marktlieden en de winkeliers over de gewenste opstelling van de marktkramen waarbij we ook een uitbreidingsmogelijkheid rondom de kerk betrekken.

- Verhuren vrijstaande ruimte gemeentehuis (nr. 15)

Verhuren van de huidige leegstaande ruimte op de eerste verdieping waar voorheen afdeling financiën gehuisvest was, met ingang van 2017. De vrijstaande ruimte staat al enige tijd in de verhuur. Potentiele kandidaten hebben zich nog niet gemeld. Realisatie van de verhuur is in de huidige markt buitengewoon lastig. Ingeschat wordt dat in de loop van 2016 een huurder gevonden kan worden die m.i.v. 2017 huurt.

- Precario/ Afvalstoffenheffing (nr. 16)

In Lansingerland wordt op dit moment geen precariobelasting geheven op kabels en leidingen in de gemeentelijke ondergrond. Niet alle nutsbedrijven kunnen aangeslagen worden: zowel Stedin (middels de Delflandregeling) als telecombedrijven (Telecomwet) zijn hiervan uitgesloten. De enige netbeheerder van gewicht in onze gemeente is Dunea. Onze verwachting is dat Dunea deze kosten rechtstreeks doorberekent naar de inwoners. Invoeren van precario op kabels en leidingen betekent hierdoor dat de burger geconfronteerd wordt met een belastingverhoging. Door de precariobelasting gelijktijdig in te voeren met een gelijke verlaging van de afvalstoffenheffing, wordt de burger per saldo niet extra belast door deze maatregel. Afhankelijk van de lastenverlichting afvalstoffenheffing wordt de hoogte van de precario bepaald op € 200.000,-. De precariobelasting kan per 1 januari 2016 worden ingevoerd.

- Zaakgericht werken (nr. 17)

Invoeren van zaakgericht werken incl. zaaksysteem kan leiden tot lagere onderhoud en beheerkosten. Nadere uitwerking in een businesscase is vereist voordat hier daadwerkelijk zicht kan zijn op een reële besparing. Een inschatting is dat deze pas vanaf 2018 reëel is.

- Verkoop vier sociaal culturele panden (nr. 18)

Zoals is aangegeven in de nota "toekomstvisie sociaal cultureel vastgoed" die op 9 april 2015 aan de orde is geweest in de Commissie Samenleving, zal door efficiënter gebruik van het sociaal cultureel vastgoed vóór 2018 vier van de tien sociaal culturele panden afgestoten kunnen worden. Hierdoor wordt een netto besparing van € 156.000 gerealiseerd per 2018. Het betreft het Polderhuis, Notaris Kruijtsstraat, MFR Anthuriumsingel en de Pecto's. Met huurders van deze panden vindt overleg plaats over alternatieve huisvesting.

Bij verkoop van het Polderhuis zal de Muziekschool moeten verhuizen. Een goede mogelijkheid, die ook is besproken met de Muziekschool is verhuizing naar het Berghonk. In dat geval zullen in het Berghonk leegstaande ruimtes aangepast moeten worden en zal groot onderhoud gepleegd worden. Het voor de aanpassing benodigde budget bedraagt € 141.000,-. Dekking kan gevonden worden doordat gepland onderhoud van het Polderhuis en Kruijtsstraat niet meer uitgevoerd zal worden. Daardoor kan ten laste van de reserve onderhoud gebouwen een bedrag van € 141.000 vrijvallen en opgenomen worden als budget in de begroting 2016. De locatie aan de notaris Kruijtsstraat is reeds leeg en kan dus verkocht of herontwikkeld worden. De verkoop van de MFR Anthuriumsingel kan plaatsvinden zonder dat aanpassing moet worden gedaan in andere gebouwen. Het gebouw Pecto's is voor multifunctioneel gebruik niet geschikt (gebleken) en voor de huidige activiteiten van de Pecto's zijn alternatieven beschikbaar. Ook hier zijn geen grote investeringen nodig om ruimtes geschikt te maken voor de activiteiten. Over de eventuele verkoop van meer gemeentelijk sociaal-cultureel vastgoed zal u worden geïnformeerd, zodra

er duidelijkheid is over alternatieven voor de gebruikers en het eventuele budget dat nodig is voor mogelijke aanpassing van een locatie.

- Afboeken maatschappelijke vaste activa (nr. 19)

Op de balans van de gemeente Lansingerland per 31 dec 2014 staat een boekwaarde van € 32,5 mln. aan activa met maatschappelijk nut. Dit leidt tot een jaarlijkse kapitaalslast van € 3,6 mln., waarvan € 2,1 mln. bestaat uit afschrijvingslasten en € 1,5 mln. uit rentelasten. In tegenstelling tot activa met economisch nut, mogen activa met een maatschappelijk nut volgens het BBV versneld worden afgeboekt. Door de boekwaarde te verlagen, krijgen we minder afschrijvingslasten en dat leidt tot meerjarige onderuitputting van de budgetten die beschikbaar zijn om de afschrijvingslasten te dekken. Met € 11 mln. kan voor een bedrag van € 630.000 aan afschrijvingslasten per jaar vrijvallen. Het betreft activa die nog een looptijd hebben tussen de 14 en 20 jaar en daarmee is de besparing van € 630.000 tot 2030 structureel in te boeken. Daarna begint de meevaller te verdampen.

- Goedkoper en minder lenen en aanpassen rekenrente (nr. 20)

Op het gebied van de rente zijn vele ontwikkelingen (zie ook Voorjaarsnota 2015): een lagere marktrente, een lagere behoefte aan leningen en minder doorbelasting aan de GREXen. Hierdoor kunnen de te betalen rentelasten lager uitkomen dan in de begroting 2015 nog is geraamd. Tegelijkertijd is de interne rekenrente gedaald (dit is de rente die we zelf toerekenen aan investeringen en de grexen). Hierdoor is de rekenrente vergelijkbaar met de gemiddelde rente van de huidige leningportefeuille. Een dalende rekenrente heeft per saldo een negatief effect op de jaarschijven omdat minder rente aan de grexen kan worden toegerekend, terwijl de rentelasten in de praktijk niet verdwijnen. Het rentevoordeel fluctueert de komende jaren tussen de € 1,5 en € 2 mln.

12 Risico's en weerstandsvermogen

De algemene toonzetting van deze Kadernota is positief. Op basis van de huidige financiële inzichten is sprake van structureel sluitende jaarschijven en overstijgt de weerstandsratio eind 2019 de door de raad vastgestelde weerstandsratio tussen de 1,0 en 1,2. De gemeente is dan voldoende in staat om nieuwe tegenvallers in bijvoorbeeld de grondexploitatie op te vangen.

De begroting de komende jaren kent diverse risico's. Zo zijn de financiële resultaten in belangrijke mate afhankelijk van de realisatie van de geplande grondverkoop. Voor de komende 4 jaar zijn deze op circa € 100 miljoen geraamd, € 25 miljoen per jaar. Dit betekent dat de komende jaren meer omzet gerealiseerd moet worden dan de afgelopen jaren is gedaan. Het college stuurt daarom ook actief op de realisatie van deze opbrengsten. Voor een deel is de markt te beïnvloeden, maar voor een ander deel ook niet. Mocht door omstandigheden bijvoorbeeld de komende 4 jaar slechts 50% van de geraamde opbrengsten per jaar worden gerealiseerd dan lopen de rentelasten op. Ervan uitgaande dat deze rente effecten niet zijn op te vangen in de grondexploitaties dan is het nadelig effect zo'n € 0,3 miljoen per jaar oplopend naar € 1,2 miljoen structureel nadelig.

Ook loopt de gemeente door de grote omvang van de leningenportefeuille een renterisico. In de nota treasurystrategie is gekozen voor een scenario waarbij we onze middelen zo lang mogelijk kort financieren, tenzij de lange rente gaat oplopen. Indien de rente sneller of eerder gaat stijgen en/of tot hogere percentages dan heeft dit effect op de saldi van de jaarschijven (en de resultaten van de grondexploitaties). In combinatie met een tegenvallende grondverkoop kunnen dit dan forse tegenvallers zijn.

12.1 Ontwikkeling benodigde weerstandscapaciteit en weerstandsratio

Voor de jaarrekening 2014 heeft reeds een actualisatie plaatsgevonden van de risico's. Daarbij waren de risico's voor de grondexploitatie nog gebaseerd op de herziening van de grondexploitaties 2014. Zoals in de jaarrekening toegelicht blijven voor de algemene dienst de decentralisaties het grootste risico. Berekend is dat voor het afdekken van deze risico's ongeveer € 1,0 miljoen aan weerstandscapaciteit nodig is.

In de kadernota 2015 zijn de effecten van de herziening van de grondexploitaties 2015 verwerkt. Onderdeel van het herzieningsproces vormt ook een actuele risico-analyse. In 2013 is een aantal scenario's opgesteld op basis waarvan de risico's werden bepaald. Deze scenario's hadden betrekking op een nog verder verslechterende woningmarkt of bedrijvenmarkt. Ook bij de actualisatie 2014 diende deze scenario's nog als basis. Inmiddels zijn deze scenario's niet meer up to date, omdat een aantal zaken al opgenomen zijn in de grondexploitaties en omdat de rapporten van BCI recente informatie bevat over ontwikkelingen ten aanzien van de markt voor bedrijventerreinen. Daarom is ervoor gekozen de marktrisico's niet langer als algemeen risico op alle projecten te beschrijven, maar specifiek te kijken naar de afzonderlijke projecten en de risico's die daarop worden gelopen, ook voor zover dit meer algemene markt- en prijsrisico's betreft. Dat doet meer recht aan de verschillen tussen de afzonderlijke projecten en de fase waarin projecten zich bevinden. Ook is het risicoprofiel van bedrijfsterreinen anders dan van woningbouwlocaties.

De ontwikkeling van de benodigde weerstandscapaciteit en de weerstandsratio is als volgt:

bedragen x €1.000.000,-					
	2015	2016	2017	2018	2019
Beschikbare weerstandscapaciteit	44,8	49,5	55,5	62,1	69,6
Benodigde weerstandscapaciteit	62,2	60,3	58,4	56,5	54,6
Weerstandsratio	0,7	0,8	1,0	1,1	1,3

De actualisatie van de risico's leidt tot een stijging van het risicoprofiel en daarmee de benodigde weerstandscapaciteit. In de jaarrekening 2014 (die gebaseerd was op de grondexploitatie 2014) was een

weerstandscapaciteit nodig van € 51 miljoen. Op basis van de geactualiseerde risico's is een capaciteit nodig van € 62 miljoen. De toename komt vooral door een toegenomen risicoprofiel van de bedrijventerreinen en de risico's voor Westpolder zijn geactualiseerd op basis van de onderhandelingsresultaten (daar tegenover staat overigens een significante afname van de voorziening voor Westpolder).

De meest in het oog springende risico's zijn:

- Het marktrisico op de ontwikkeling van Oudeland. Dit risico heeft met name betrekking op het tempo waarin deze ontwikkeling plaats kan vinden en in het meest extreme geval een situatie waarin ontwikkeling van (een deel van de) locatie helemaal niet meer plaats kan vinden. Ook is rekening gehouden met een renterisico gezien de nog lange doorlooptijd van dit project en een risico op de grondprijs.
- Het marktrisico op de ontwikkeling van Westpolder. Aangezien Westpolder een locatie is waar nog veel woningbouw moet worden ontwikkeld, zijn de risico's op ontwikkeling van deze locatie groter dan bij de locaties waar dit niet het geval is. Voor Westpolder zijn er risico's ingeschat die betrekking hebben op het programma en de prijzen (programma en/of prijzen worden niet gehaald op het niveau zoals nu ingeschat) en op vertraging van het programma.
- Het al eerder genoemde risico dat ontstaat als de niet in exploitatie genomen locatie van Wilderszijde in zijn geheel niet ontwikkeld kan worden.

Ten opzichte van de cijfers in de begroting 2015 loopt de benodigde weerstandscapaciteit minder snel terug. Dit heeft te maken met het feit dat de belangrijkste risico's zich nu vooral voordoen bij ontwikkelingen die na 2019 plaatsvinden. Zo neemt voor Oudeland vanaf 2020 het verwachte afzettempo van de grond toe als gevolg van de aansluiting op de A13/A16. In de benodigde weerstandscapaciteit is rekening gehouden met een risico dat deze tempoversnelling niet optreedt of een deel van Oudeland na 2020 in zijn geheel niet meer wordt ontwikkeld. Deze risico's zijn dus eind 2019 nog steeds aanwezig. Dit geldt ook voor het risico dat Wilderszijde niet meer wordt ontwikkeld. Ook deze ontwikkeling is gepland na 2020.

12.2 Kanttekeningen bij de ontwikkeling van de weerstandsratio

De weerstandsratio ontwikkeld zich zoals gezegd positief en loopt op naar de door de Raad gewenste ratio. Een aantal kanttekeningen is daarbij wel op zijn plaats. Zo zijn een aantal majeure risico's voor de gemeente nog niet in een benodigd weerstandsvermogen uit te drukken omdat hiervoor nog te veel onduidelijk is (invoering VPB per 1/1/2016) en is het weerstandsvermogen vooral bedoeld voor het opvangen van incidentele risico's terwijl incidentele risico's binnen de grondexploitatie ook structurele nadelen hebben. Hierna lichten wij deze meer structurele risico's toe.

Risico vennootschapsbelasting voor overheidsondernemingen vanaf 1 januari 2016

De gemeente krijgt vanaf 1 januari 2016 te maken met een nieuwe belastingplicht. Vanaf 1 januari 2016 zijn ook ondernemersactiviteiten van overheden belastingplichtig voor de VpB. Er zijn nog heel veel onduidelijkheden over het financiële effect van de VpB-plicht omdat het Rijk c.q. de Belastingdienst nog niet of nauwelijks handreikingen heeft gegeven hoe de ondernemersactiviteiten van de gemeente belast gaan worden (volgens welke spelregels). Er is derhalve nog geen adequate prognose te geven van de te betalen VpB en daarmee nog geen schatting te maken van het benodigde weerstandsvermogen om dit risico af te dekken. Dit beeld wordt bevestigd door Deloitte Belastingadviseurs. Er zijn wel wat proefberekeningen gemaakt. Op basis van deze berekeningen verwachten wij voor wat betreft de grondexploitaties op termijn een belastinglast die ligt tussen € 0,5 miljoen en enkele miljoen per jaar. Voor wat betreft de algemene dienst activiteiten zal dit op basis van een eerste grove schatting rond de € 14.000 liggen. Daarnaast is nog een actueel vraagstuk of de gemeente vanaf 2016 nog steeds recht heeft op teruggaaf van dividendbelasting dat ingehouden wordt op het dividend van Eneco. Indien dit niet het geval is, dan is sprake van een structureel nadeel van circa € 0,5 miljoen.

Structureel nadeel indien incidentele verliezen op de grondexploitatie optreden

In de weerstandscapaciteit is rekening gehouden met diverse risico's die leiden tot een verslechtering van de grondexploitaties. Een verslechtering van de grondexploitatie leidt, naast een incidentele aanspraak op het weerstandsvermogen, ook tot een structureel effect op de begroting (structurele verliesfinanciering). Ter indicatie. Iedere € 10 miljoen incidentele afboeking op de grondexploitaties leidt tot een structureel nadeel van circa € 0,3 miljoen omdat door de afboeking minder rente aan de grexen wordt toegerekend en dus te last komen van de algemene middelen.

Structureel nadeel indien Wilderszijde niet meer wordt ontwikkeld

In de weerstandscapaciteit is rekening gehouden met een kans van 50% op het niet meer in ontwikkeling komen van de locatie Wilderszijde en het moeten afboeken van de grond naar agrarische waarde (voor wat betreft het uit exploitatie genomen deel). Naast deze incidentele last ontstaat in dit scenario ook een structureel nadeel in de begroting omdat in die situatie er ook geen rente meer aan Wilderszijde kan worden toegerekend c.q. de voordelige waarde mutatie die nu in de Kadernota 2015 zit, zich niet zal voordoen. Het structurele nadeel is dan circa € 2 miljoen. In dat geval kan de € 1 miljoen jaarlijkse dotatie aan de algemene reserve niet plaatsvinden en zal aanvullend dekking gezocht moeten worden voor de € 1 miljoen nadeel op het saldo van de begroting.

Risico aandelen Eneco

Er loopt nog een gerechtelijke procedure inzake de mogelijke (verplichte) splitsing van Eneco in een netwerkbedrijf en energiemaatschappij. Als de besluitvorming negatief uitvalt en er splitsing plaats moet vinden zal dat naar verwachting nadelige gevolgen hebben voor de toekomstige dividenduitkeringen van Eneco.